

Evropska
komisija

AKCIJSKI NAČRT ZA EVROPSKI STEBER SOCIALNIH PRAVIC

Ko premagujemo pandemijo, pripravljamo potrebne reforme in pospešujemo dvojni zeleni in digitalni prehod, mislim, da je čas, da prilagodimo tudi pravila, povezana s socialnimi vprašanji. Pravila, ki zagotavljajo solidarnost med generacijami. Pravila, ki nagradjujejo podjetnike, ki skrbijo za svoje zaposlene. Ki se osredotočajo na delovna mesta in priložnosti. Ki enako obravnavajo znanja in spretnosti, inovacije in socialno zaščito.

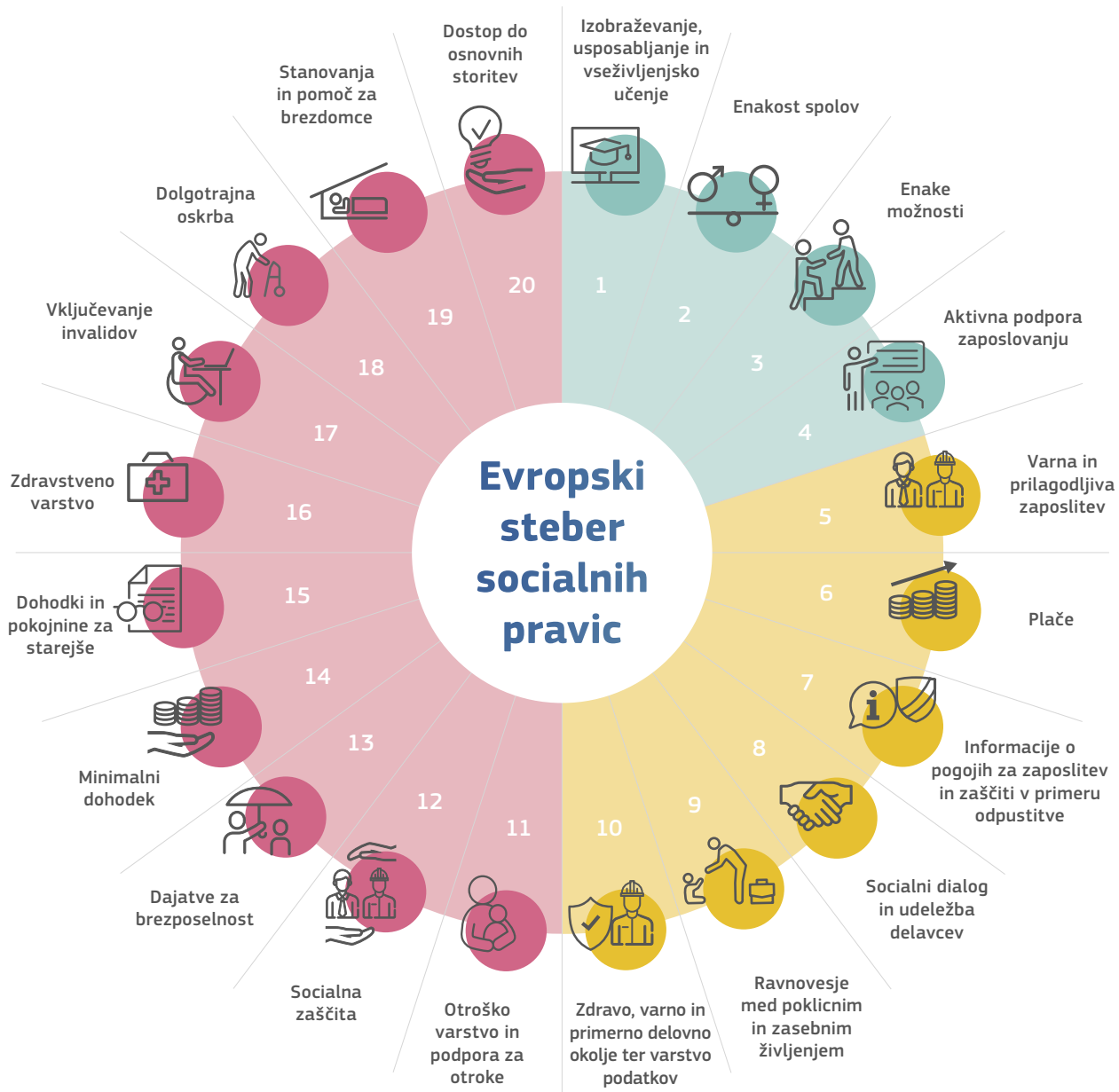
*Predsednica Komisije Ursula von der Leyen
(govor v Evropskem parlamentu, 20. januar 2021)*

Spremembe v smeri bolj zelene, pravičnejše in vključujoče prihodnosti bodo kratkoročno prinesle stroške in izzive. Zato je še toliko pomembneje, da te spremembe ustrezno pospremimo, skupnostim ter posameznikom in posameznicam pa pomagamo pri prilagajanju novemu svetu. To pa terja zavzeto pozornost do socialnih vprašanj. Na ravni EU in na ravni držav članic bi bilo treba uveljaviti evropski steber socialnih pravic in pri tem ustrezno upoštevati delitev pristojnosti.

*Evropski svet,
Nova strateška agenda za EU za obdobje 2019–2024*

Evropski parlament [...] poudarja, da zagotavljanje trajnostne, pravične in vključujoče socialne Evrope zahteva močno skupno zavezanost napredku agende za trajnostni razvoj do leta 2030 ter izvajanju in uresničevanju načel in pravic iz evropskega stebra socialnih pravic.

*Resolucija Evropskega parlamenta o močni socialni Evropi za pravičen prehod
(17. december 2020)*

Močna socialna Evropa za pravičen prehod in okrevanje

Močna socialna Evropa zadeva ljudi in njihovo blaginjo. V Evropi imamo najbolj enakopravne družbe na svetu, najvišje standarde za delovne pogoje in obsežno socialno zaščito. Konkurenčna trajnost¹ je v središču evropskega socialnega tržnega gospodarstva, ki si prizadeva za trajnostni in vključujoči model rasti, ki bo najbolj koristil ljudem in planetu. Na tem edinstvenem modelu temeljita evropska socialna in ekonomska odpornost².

Evropejci cenijo ta edinstveni socialni in gospodarski model in pričakujejo, da bo prinesel priložnosti za vse, ne glede na spol, raso ali etnično pripadnost, vero ali prepričanje, invalidnost, starost ali spolno usmerjenost. Cilj Unije je uresničiti obljubo o skupni blaginji. To je tudi obljuba evropskega stebra socialnih pravic, ki so ga leta 2017 razglasili Evropski parlament, Svet in Komisija.

Podnebne spremembe, okoljski izzivi, digitalizacija, globalizacija in demografski razvoj hitro spreminjajo naš vsakdan. COVID-19 je Evropo izpostavil dodatnim korenitim spremembam na področju delovnih mest, izobraževanja, gospodarstva, sistemov socialnega varstva in družbenega življenja. V času korenitih preobrazb, kot je ta, je naša družbena struktura na preizkušnji. Evropejci še naprej – upravičeno – verjamejo v obljubo uspešnega socialnega tržnega gospodarstva z delovnimi mesti, ki v težkih časih omogočajo dostojno življenje in zaščito. Devet od desetih Evropejcev pravi, da je socialna Evropa zanje pomembna in da bi morala nuditi enake možnosti in dostop do trga dela ter pravične delovne pogoje in socialno zaščito³. V središču odziva Evrope na te spremembe je izboljševanje in prilagajanje naših socialnih pravil za spodbujanje gospodarstva, ki deluje v korist ljudi, in družbenega napredka.

Odločen odziv politike na pandemijo COVID-19 na nacionalni ravni in ravni EU je bil uspešen pri omejevanju zaposlitvenih in socialnih posledic. Evropska solidarnost je

- 1/ Kot je navedeno v letni strategiji za trajnostno rast za leto 2021 COM(2020) 575 final.
- 2/ COM(2020) 493 final z dne 9. septembra 2020.
- 3/ Posebna raziskava Evrobarometra št. 509, marec 2021.

z neomajno enotnostjo in usklajevanjem državam članicam zagotovila podporo pri vzpostavitvi shem skrajšanega delovnega časa in podobnih ukrepov za ohranjanje delovnih mest za zajezitev brezposelnosti v izrednih zdravstvenih razmerah. To je pripomoglo k ohranjanju zaposlenosti, prihodkov in gospodarstva.

Enaka enotnost, usklajevanje in solidarnost bodo potrebni tudi v naslednjih letih za vstop v bolj zeleno in bolj digitalno desetletje, v katerem bodo Evropejci lahko uspevali. Prihodnji izzivi so podobni v vseh državah članicah, četudi do različne mere. Prizadevati si moramo za nova socialna pravila, ki zagotavljajo solidarnost med generacijami in ustvarjajo priložnosti za vse, nagrajujejo podjetnike, ki skrbijo za svoje zaposlene, se osredotočajo na delovna mesta ter spodbujajo boljše življenjske in delovne pogoje, vlagajo v visokokakovostno in vključujoče izobraževanje, usposabljanje, znanja in spretnosti ter inovacije in zagotavljajo ustrezno socialno zaščito za vse. Okrepiti moramo socialne pravice in evropsko socialno razsežnost v vseh politikah Unije, kot je zapisano v Pogodbah⁴. Tako bo zagotovljeno, da bodo prehod na podnebno nevtralnost, digitalizacija in demografske spremembe socialno pravični in pošteni, zaradi česar bosta evropski zeleni dogovor in prihodnje digitalno desetletje do leta 2030 vir uspehov za vse Evropejce.

Dvajset načel evropskega stebra socialnih pravic nas usmerja k močni socialni Evropi in zastavlja vizijo za naša nova socialna pravila. Določajo načela in pravice, ki so bistvenega pomena za pravične in dobro delujoče trge dela ter sisteme socialnega varstva v Evropi 21. stoletja. Nekatera načela znova potrjujejo pravice, ki so že določene v pravnem redu Unije, druga pa določajo jasne cilje za prihodnost pri obravnavanju izzivov, ki so nastali zaradi družbenih, tehnoloških in gospodarskih sprememb.

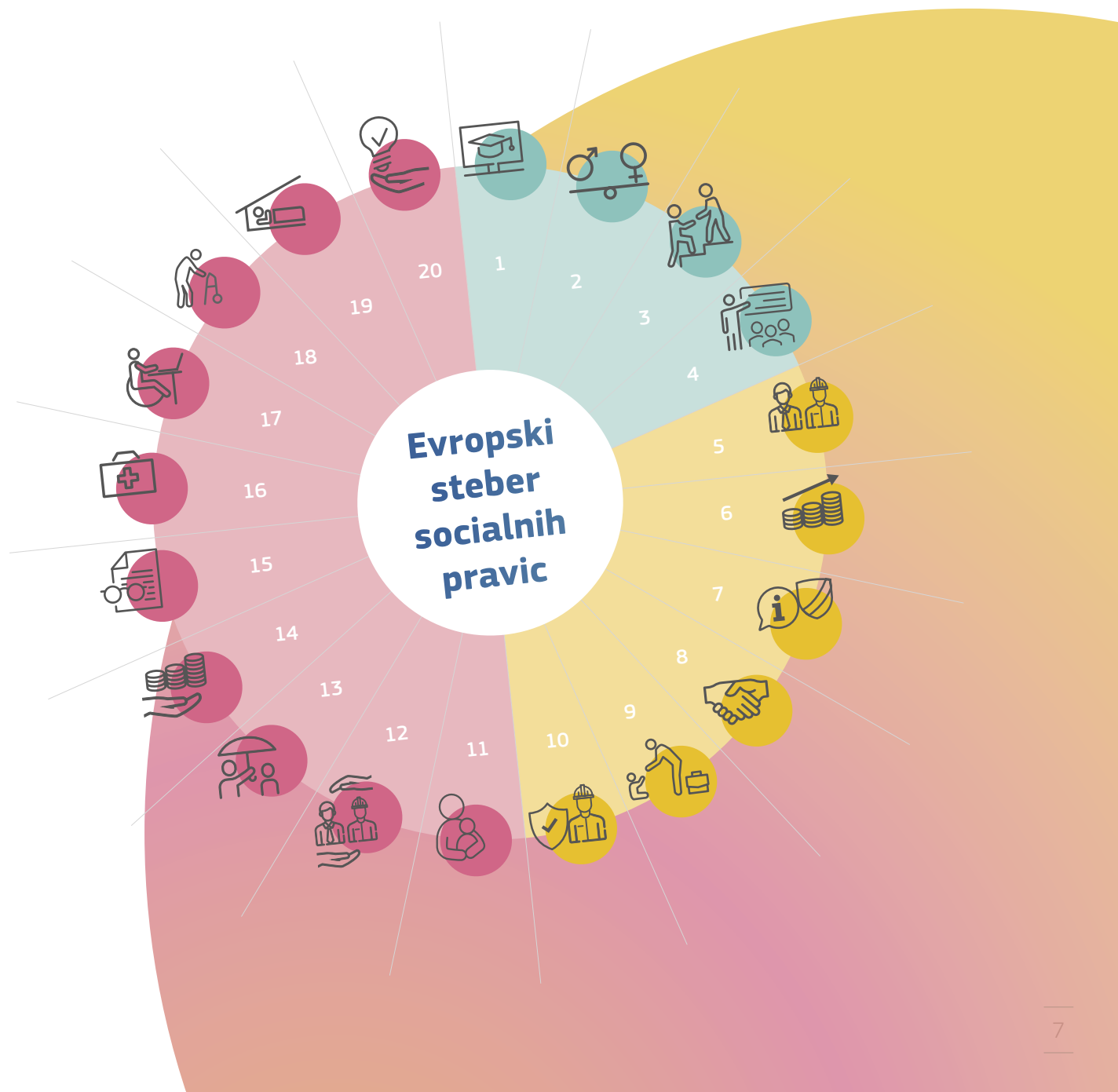
Učinkovito izvajanje evropskega stebra socialnih pravic je zdaj pomembnejše kot kdaj koli prej in je močno odvisno od odločnosti in ukrepov držav članic, ki so v prvi vrsti odgovorne za politike zaposlovanja, znanja in spretnosti ter socialne zadeve.

Ukrepi na ravni EU lahko dopolnjujejo nacionalne ukrepe, **ta akcijski načrt pa je prispevek Komisije k izvajanju načel socialnega stebra**, v skladu s pozivi evropskih voditeljev⁵ in Evropskega parlamenta.

Akcijski načrt temelji na obsežnem posvetovanju, ki se je začelo pred približno enim letom⁶ in v okviru katerega je bilo prejetih več kot 1 000 prispevkov državljanov, institucij in organov EU, držav članic, regionalnih in lokalnih organov, socialnih partnerjev in organizacij civilne družbe⁷. Akcijski načrt določa več ukrepov EU, h katerim se je Komisija zavezala v tem mandatu in ki temeljijo na številnih ukrepih, sprejetih od razglasitve evropskega stebra socialnih pravic v Göteborgu⁸. Določa tudi tri cilje na ravni EU, ki jih je treba doseči do leta 2030 in ki bodo prispevali k usmerjanju nacionalnih politik in reform.

-
- 4/ Pogodba o Evropski uniji in Pogodba o delovanju Evropske unije 2016/2020-03-01, glej člena 3 in 9.
 - 5/ Evropski svet, 20. junij 2019, Nova strateška agenda za EU 2019–2024.
 - 6/ COM(2020) 14 final z dne 14. januarja 2020.
 - 7/ Rezultati posvetovanja so predstavljeni v delovnem dokumentu služb Komisije, ki je priložen temu sporočilu (SWD(2021) 46).
 - 8/ Ti ukrepi so opisani v priloženem delovnem dokumentu služb Komisije (SWD(2021) 46) in Prilogi 1 k temu sporočilu.

Socialni vrh v Portu maja 2021 bo priložnost za združitev sil, da se na najvišji politični ravni obnovi zaveza za izvajanje socialnega stebra. Ta akcijski načrt je prispevek Komisije k socialnemu vrhu v Portu. Komisija poziva države članice, socialne partnerje in druge ustrezne akterje, kot so regionalni in lokalni organi ter civilna družba, naj se pridružijo skupnim prizadevanjem za pospešitev izvajanja stebra v okviru svojih pristojnosti in hitro uresničitev njegovih načel. Tako bo močna socialna Evropa svetu še naprej za zgled.

Trije cilji EU za določitev ambicij za leto 2030

Močna socialna Evropa ni le temelj blaginje in dobrobiti naših državljanov, temveč tudi konkurenčnega gospodarstva. Pri tem bo ključna usposobljena in inovativna delovna sila, ki bo sposobna oblikovati zeleni in digitalni prehod ter se mu prilagoditi.

Vendar pa je treba v novem desetletju, v katerega vstopa Evropa, še doseči napredek za doseganje visokih stopenj zaposlenosti, znanja in spretnosti, zaposljivosti ter trdnih sistemov socialne zaščite. Decembra 2020 je bilo brez dela 16 milijonov ljudi, brezposelnost mladih pa je znašala 17,8 odstotka, kar je precej višje od splošne brezposelnosti. Nizko usposobljeni in slabo plačani delavci ter začasni delavci so bili prvi, ki so bili odpuščeni zaradi izbruha COVID-19. Pandemija je nesorazmerno prizadela tudi udeležbo migrantov na trgu dela⁹. Čeprav so znanja in spretnosti bistvenega pomena za pripravo ljudi na nova zelena in digitalna delovna mesta ter za zaščito delavcev pred brezposelnostjo, se vsako leto manj kot 40 odstotkov odraslih udeleži katere koli oblike usposabljanja, še vedno pa ima preveč mladih le nizko raven znanj in spretnosti ali ne dosega višje sekundarne izobrazbe¹⁰. Ženske, ki so leta 2018 še vedno zaslužile povprečno 14 odstotkov manj kot moški, še naprej nosijo večino odgovornosti za gospodinjstvo ter imajo težave pri vstopu na trg dela in obstanek na njem, kar ima posledice tudi za njihove pokojnine. Pred pandemijo je 91 milijonom ljudi grozila revščina ali socialna izključenost, 22,2 odstotka otrok pa je živelo v revnih gospodinjstvih. Ocenjuje se, da vsako noč približno 700 000 ljudi po vsej Evropi spi na ulicah.

Glede na pričakovanja, da se bosta brezposelnost in neenakost zaradi pandemije povečali, je za usmerjanje sredstev na področja, kjer so najbolj potrebna, bistveno, da so naša politična prizadevanja osredotočena na ustvarjanje kakovostnih delovnih mest, preusposabljanje in izpopolnjevanje ter zmanjševanje revščine in izključenosti.

9/ <http://www.oecd.org/coronavirus/policy-responses/what-is-the-impact-of-the-covid-19-pandemic-on-migrants-and-their-children-e7cbb7de>.

10/ Glede na *raziskavo PISA iz leta 2018* eden od petih mladih Evropejcev še vedno nima zadostnih bralnih, matematičnih ali naravoslovnih kompetenc.

Komisija predlaga tri krovne cilje EU, ki jih je treba doseči v tem desetletju na področju zaposlovanja, znanja in spretnosti ter socialne zaščite

so v skladu s cilji trajnostnega razvoja OZN¹¹. Krovni cilji bodo skupaj s cilji, zapisanimi v načelih stebra, ter finančno podporo večletnega finančnega okvira za obdobje 2021–2027¹² in instrumenta NextGenerationEU¹³ usmerjali naša skupna prizadevanja za močno socialno Evropo in doseganje trajnostnega učinka. Držne politične cilje EU za zeleni in digitalni prehod bodo dopolnjevali socialni cilji, ki bodo pomagali, da se bodo politična prizadevanja osredotočala na doseganje rezultatov, in predstavljali pomembno spodbudo za reforme in naložbe v državah članicah. Usmerjajo lahko politične odločitve v državah članicah in njihovih regijah, tudi na področju nacionalnih načrtov za okrevanje in odpornost v okviru mehanizma za okrevanje in odpornost, v skladu z ustreznimi priporočili za posamezne države¹⁴ in v okviru načrtovanja sredstev kohezijske politike za obdobje 2021–2027. Omogočili pa bodo tudi merjenje in spremljanje napredka pri uresničevanju ambicij in politične zavezanosti stebra.

Večina instrumentov, s katerimi jih lahko dosežemo, je sicer v pristojnosti držav članic, cilji EU pa odražajo skupne ambicije do leta 2030, h katerim ta akcijski načrt pomembno prispeva.

Do leta 2030 bi moralo biti zaposlenih vsaj 78 odstotkov prebivalstva, starega od 20 do 64 let

S 73,1-odstotno stopnjo zaposlenosti v EU leta 2019 je bil cilj 75-odstotne stopnje zaposlenosti iz strategije Evropa 2020 skoraj dosežen. Kljub najboljšim prizadevanjem EU je kriza zaradi COVID-19 zaustavila šestletni pozitivni napredek na področju zaposlovanja, z 78,3-odstotno stopnjo zaposlenosti med moškimi in 66,6-odstotno stopnjo med ženskami do tretjega četrtletja leta 2020. EU z določitvijo novega krovne cilja za leto 2030 znova potrjuje svojo zavezanost vključujoči visoki stopnji zaposlenosti. Da bi dosegla ta splošni cilj, si mora Evropa prizadevati za:

- **vsaj prepolovitev vrzeli med stopnjama zaposlenosti po spolu** v primerjavi z letom 2019. To bo bistvenega pomena za napredek na področju enakosti spolov in doseganje cilja zaposlenosti za celotno delovno sposobno prebivalstvo;
- **večje zagotavljanje formalne predšolske vzgoje in varstva**, kar bo prispevalo k boljšemu usklajevanju poklicnega in zasebnega življenja ter večji udeležbi žensk na trgu dela;
- **zmanjšanje deleža mladih, starih od 15 do 29 let, ki niso zaposleni, se ne izobražujejo ali usposablajo, z 12,6 odstotka (2019) na 9 odstotkov**, predvsem z izboljšanjem njihovih zaposlitvenih možnosti.

K bolj vključujoči rasti zaposlovanja bo prispevalo tudi zagotavljanje, da bodo na trgu dela v največji možni meri sodelovale tudi druge nezadostno zastopane skupine, npr. starejši, nizko usposobljene osebe, invalidi, osebe, ki živijo na podeželskih ali oddaljenih območjih, osebe LGBTIQ, Romi in druge etnične manjšine, ki so še posebej izpostavljene izključevanju in diskriminaciji, ter tiste z migrantskim ozadjem. Ljudi, ki se trenutno ne odločajo za aktivno iskanje zaposlitve, je treba spodbujati k sodelovanju na trgu dela, da bo ta hitro okrevljal.

Do leta 2030 bi moralo biti zaposlenih vsaj

78

odstotkov prebivalstva, starega od 20 do 64 let

11/ Združeni narodi, 21. oktober 2015, A/RES/70/1 – Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development (Spreminjamo naš svet: agenda za trajnostni razvoj do leta 2030).

12/ https://ec.europa.eu/info/publications/adopted-mff-legal-acts_en.

13/ https://ec.europa.eu/info/strategy/recovery-plan-europe_sl#instrument-nextgenerationeu.

14/ Uredba (EU) 2021/241 z dne 12. februarja 2021.

Ker se zaradi staranja prebivalstva in reform politike delovna aktivnost podaljšuje po vsej EU, je treba preučiti sedanji statistični pojem delovno sposobnega prebivalstva, ki zajema osebe med 20. in 64. letom starosti. Komisija bo v sodelovanju z državami članicami opravila analitično in statistično delo, da bi ob pregledu tega akcijskega načrta prilagodila sedanji kazalnik.

Vsako leto bi se moralo vsaj 60 odstotkov odraslih udeležiti programov usposabljanja

V okviru okrevanja in dvojnega prehoda je povečanje udeležbe odraslih v programih usposabljanja na 60 odstotkov bistvenega pomena za izboljšanje zaposljivosti, spodbujanje inovacij, zagotavljanje socialne pravičnosti in odpravljanje vrzeli v digitalnih znanjih in spretnostih. Vendar je do leta 2016 vsako leto v učnih dejavnostih sodelovalo le 37 odstotkov odraslih. Pri nizkokvalificiranih odraslih je ta stopnja dosegla le 18 odstotkov. Ključni dejavnik uspeha pri zagotavljanju, da se odrasli lahko vključijo v preusposabljanje in izpopolnjevanje v poznejših obdobjih v življenju, je trden temelj osnovnih in prenosljivih znanj in spretnosti, pridobljenih v formalnem izobraževanju in usposabljanju, zlasti med prikrajšanimi skupinami. Leta 2019 je 10,2 odstotka mladih zapustilo izobraževanje in usposabljanje z doseženo nižjo sekundarno izobrazbo ali brez nje in nato niso bili več vključeni v dejavnosti izobraževanja in usposabljanja. Te številke bi se lahko zaradi sedanje krize še poslabšale. Zato je treba okrepiti prizadevanja za povečanje udeležbe odraslih v usposabljanju in za izboljšanje učnega uspeha v začetnem izobraževanju in usposabljanju. Zlasti:

- **bi moralo vsaj 80 odstotkov oseb, starih od 16 do 74 let, imeti osnovna digitalna znanja in spretnosti**, kar je predpogoj za vključevanje in udeležbo na trgu dela in v družbi v digitalno preoblikovani Evropi;
- **bi bilo treba še dodatno zmanjšati stopnjo zgodnje opustitve šolanja** in povečati udeležbo v višjem sekundarnem izobraževanju.

Ti cilji temeljijo na ciljih iz **iz programa znanj in spretnosti za Evropo¹⁵, priporočil Sveta o poklicnem izobraževanju in usposabljanju¹⁶ ter resolucije Sveta o evropskem izobraževalnem prostoru¹⁷.**

Število oseb, ki jim grozi revščina ali socialna izključenost, bi bilo treba do leta 2030 zmanjšati za vsaj 15 milijonov

Revščina in socialna izključenost sta se v EU v zadnjem desetletju zmanjšali. Leta 2019 je revščina ali socialna izključenost v EU grozila okoli 91 milijonom oseb (od tega 17,9 milijona otrok, starih od 0 do 17 let), kar je skoraj 12 milijonov manj kot leta 2008 in okoli 17 milijonov manj kot na vrhuncu leta 2012. Vendar pa ambiciozen socialni cilj strategije Evropa 2020, ki je predvideval zmanjšanje za 20 milijonov, ni bil dosežen. Pričakuje se, da bo pandemija COVID-19 razmere še poslabšala, kar bo kratkoročno privedlo do višje stopnje finančne negotovosti, revščine in dohodkovne neenakosti. Od 15 milijonov ljudi, ki naj bi se v skladu s ciljem rešili iz revščine ali socialne izključenosti, **bi moralo biti vsaj 5 milijonov otrok**. Ta poudarek otrokom ne bo omogočil samo dostopa do novih priložnosti, ampak tudi pripomogel k prekinitvi medgeneracijskega kroga revščine, zaradi česar jim kot odraslim ne bo več grozila revščina ali socialna izključenost, kar bo imelo dolgoročne sistemske učinke.

Vsako leto do 2030 se moralo vsaj

60

odstotkov odraslih udeležiti programov usposabljanja

Število oseb, ki jim grozi revščina ali socialna izključenost, bi bilo treba do leta 2030 zmanjšati za vsaj

15 milijonov

15/ COM(2020) 274 final z dne 1. julija 2020.

16/ Priporočilo Sveta (C 417/01) z dne 24. novembra 2020.

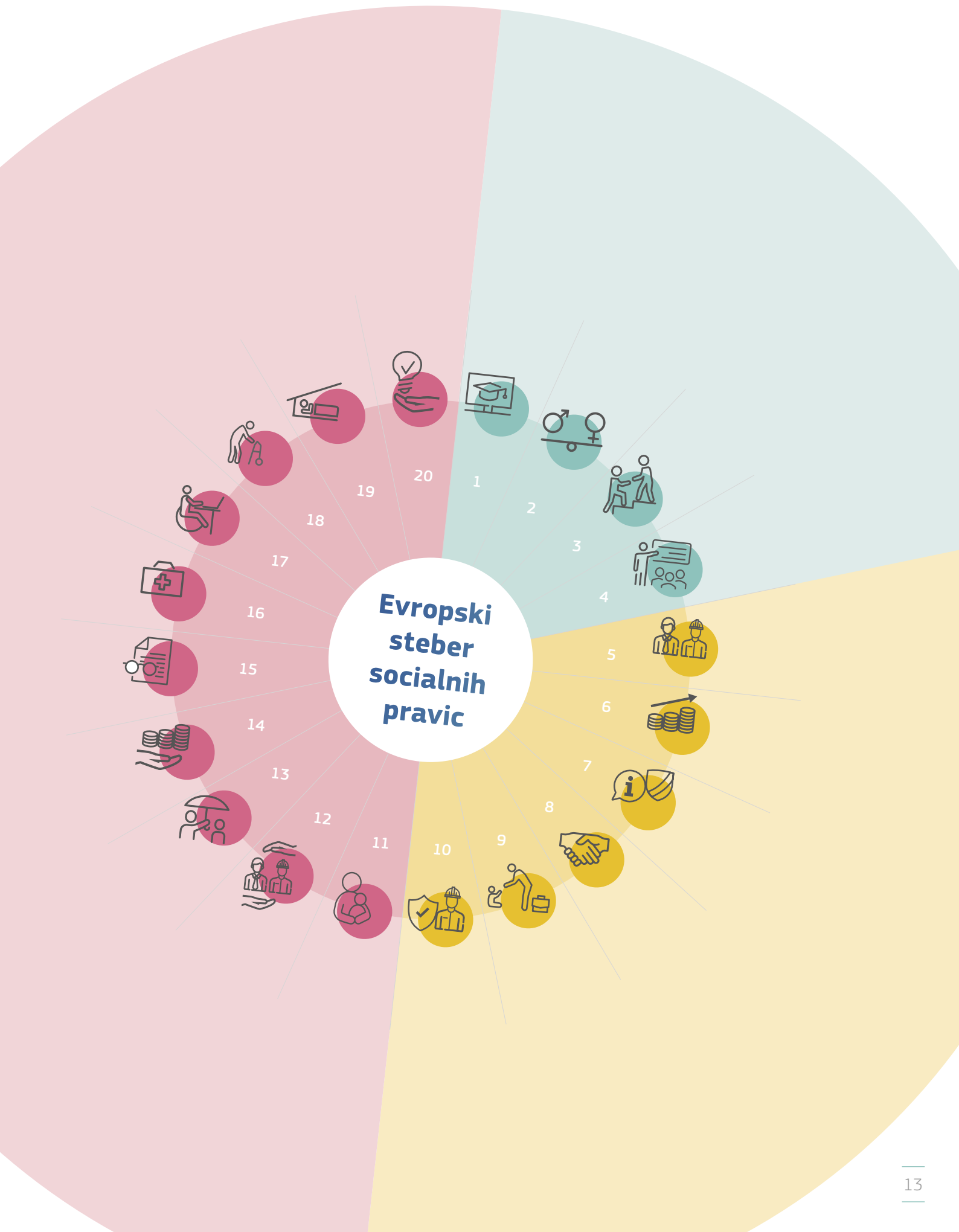
17/ Resolucija Sveta 2021/C 66/01 z dne 26. februarja 2021.

Ti trije krovni cilji za leto 2030 so obenem ambiciozni in realistični. Čeprav zaradi stopnje negotovosti, ki je povezana s pandemijo in njenimi posledicami za našo družbo in gospodarstvo, ni mogoče v celoti napovedati pričakovanega napredka v prihodnjih letih, predlagani cilji odražajo najnovejše gospodarske napovedi, vpliv krize zaradi COVID-19 na podlagi najnovejših razpoložljivih podatkov in preteklih izkušenj (tj. razvoj po finančni krizi)¹⁸.

Evropa si mora prizadevati za njihovo uresničitev, če želi ohraniti svojo vodilno vlogo pri spodbujanju blaginje ljudi. Čeprav se bo napredek do leta 2030 in v posameznih državah članicah najverjetneje razlikoval, jih je mogoče doseči ob upoštevanju izhodiščnega položaja posameznih držav članic, če bodo vse države članice sodelovale v skupnem prizadevanju in sprejele ukrepe za njihovo izpolnitev, da bi spodbudile navzgor usmerjeno konvergenco in blaginjo. **Komisija poziva Evropski svet, naj te tri cilje podpre. Poleg tega poziva države članice, naj kot prispevek k tem skupnim prizadevanjem opredelijo svoje nacionalne cilje.**

Ti novi cilji bodo podprti z revizijo pregleda socialnih kazalnikov. Z revidiranim pregledom kazalnikov se bodo spremljali trendi in uspešnost držav članic, kar bo Komisiji omogočalo, da spremlja napredek pri izvajanju načel socialnega stebra znotraj dobro uveljavljenega okvira za usklajevanje politik v kontekstu evropskega semestra.

18/ Vstaviti podrobnosti o projekcijah, za pregled glej delovni dokument služb Komisije (SWD(2021) 46), ki je priložen temu sporočilu.

Izvajanje načel socialnega stebra

Od razglasitve socialnega stebra na vrhu v Göteborgu leta 2017 so bili na ravni EU in nacionalni, regionalni ali lokalni ravni že sprejeti pomembni ukrepi¹⁹, ki so bili podprti z denarnimi sredstvi, tehnično pomočjo in smernicami EU v okviru postopka evropskega semestra ter priporočili za okrepitev socialne razsežnosti EU²⁰. Zdaj je čas za usklajena prizadevanja za celovito izvajanje načel socialnega stebra v sodelovanju z vsemi ravnmi upravljanja, socialnimi partnerji in drugimi akterji. Naslednji oddelki se osredotočajo na področja, na katerih so potrebni še dodatni ukrepi, ne samo v trenutnem okviru okrevanja, ampak tudi dolgoročno, da bi do leta 2030 zgradili močnejšo socialno Evropo v dobro vseh Evropejcev.

Številnejša in boljša delovna mesta

Ustvarjanje zaposlitvenih možnosti v realnem sektorju gospodarstva

Ohranjanje delovnih mest in ustvarjanje novih je danes prednostna naloga EU. Kakovostno delo je pomemben vir dohodka, namena in dosežkov ter je bistvenega pomena za socialno vključenost in aktivno udeležbo v družbi. Med letoma 2014 in 2019 je bilo v gospodarstvu EU ustvarjenih več kot 14,5 milijona delovnih mest. Toda kriza zaradi COVID-19 je ta trend zaustavila in ogrozila možnost preživljanja in zaposlitvene možnosti številnih Evropejcev.

19/ <https://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=20980&langId=en>.

20/ Glej delovni dokument služb Komisije (SWD(2021) 46), ki je priložen temu sporočilu, za pregled in Prilogo 1 k sporočilu.

S takojšnjim odzivom na krizo je bilo mogoče z ukrepi EU in nacionalnimi ukrepi v veliki meri ublažiti negativne vplive. Sheme skrajšanega delovnega časa so bile učinkovite pri ohranjanju delovnih mest med pandemijo in bi jih bilo treba po potrebi ohraniti. Evropski instrument za začasno podporo za ublažitev tveganj za brezposelnost v izrednih razmerah (SURE)²¹ izhaja iz političnih smernic Komisije kot orodje za zaščito naših državljanov med zunanjimi pretresi. Zagotavlja posojila za financiranje shem skrajšanega delovnega časa in podobnih ukrepov, predvsem za samozaposlene. Za financiranje teh posojil je EU izdala prve socialne obveznice EU in s tem prispevala tudi k razvoju socialnega financiranja v Evropi. Do konca leta 2020 je bila za pomoč osemnajstim državam članicam v okviru instrumenta odobrena finančna podpora v višini 90,3 milijarde EUR. Do začetka februarja 2021 je petnajst držav članic EU v okviru instrumenta SURE prejelo okoli 53,5 milijarde EUR, dodatna podpora pa še bo odobrena. Uspešno izvajanje instrumenta SURE bomo skrbno ocenili v prihodnjih letih.

Vendar je ob prehodu Evrope od odzivanja na krizo k okrevanju za ustvarjanje trajnostne poti k cilju 78-odstotne stopnje zaposlenosti do leta 2030 potrebna bolj v prihodnost usmerjena podpora za ustvarjanje kakovostnih delovnih mest in zaposlitev. Številni sektorji si zaradi pandemije najverjetneje ne bodo opomogli še kar nekaj časa, več podjetij pa bo na koncu krize v finančnih težavah. Obnovitev in spodbujanje v celoti delujočega enotnega trga je ključnega pomena za okrevanje in povečanje potenciala za ustvarjanje delovnih mest v vseh gospodarskih ekosistemih. V tem okviru je potreben strateški pristop za postopen prehod od nujnih ukrepov k ukrepom, ki lahko prispevajo k okrevanju. Naložbe v ljudi so bistvene za lajšanje prehajanja med zaposlitvami na delovna mesta v zelenem in digitalnem sektorju in za podporo prestrukturiranju v sektorjih, ki jih je pandemija najbolj prizadela. Nove politične rešitve bi morale vključevati skladno aktivno politiko trga dela, vključno s spodbudami za začasno zaposlovanje in prezaposlitve, politikami za znanja in spretnosti ter izboljšanim delovanjem služb za zaposlovanje, ki bi razpoložljiva sredstva EU izkoristila v celoti. Ukrepi lahko vključujejo na primer podporo za vajeništva in načrte za podjetništvo ali ponovno zaposlovanje, namenjene podpori delavcev, ki jim grozi brezposelnost. Prednost bi bilo treba nameniti naložbam v znanja in spretnosti, ki so potrebni v sektorjih v vzponu, da bi delavcem, ki jim grozi odpustitev ali so že brezposelni, zagotovili resnične zaposlitvene možnosti. **Komisija v podporo okrevanju s številnimi novimi delovnimi mesti v državah članicah po krizi zaradi COVID-19 skupaj s tem akcijskim načrtom predstavlja priporočilo Komisije o učinkoviti aktivni podpori zaposlovanju²², ki vključuje smernice za kombinacijo političnih ukrepov in razpoložljivih virov financiranja za spodbujanje ustvarjanja delovnih mest in prehajanja med zaposlitvami na delovna mesta v rastočih sektorjih, predvsem digitalnem in zelenem.**

V tem postopku sprememb sta sodelovanje s službami za zaposlovanje in dialog med socialnimi partnerji bistvena za spodbujanje družbeno odgovornega prestrukturiranja²³. Socialni dialog, informacije, posvetovanje in sodelovanje delavcev in njihovih predstavnikov na različnih ravneh (vključno na ravni podjetij in sektorjev) so pomembni pri oblikovanju gospodarskih prehodov in spodbujanju inovacij na delovnem mestu, zlasti v zvezi s sedanjim dvojnimi prehodom in spremembami v svetu dela. Celovit okvir direktiv o obveščanju delavcev in posvetovanju z njimi na nacionalni in nadnacionalni ravni²⁴ vzpostavlja pravila na ravni EU

21/ Uredba Sveta (EU) 2020/672 z dne 19. maja 2020.

22/ C(2021) 1372 z dne 4. marca 2021.

23/ <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=782&langId=sl>.

24/ Direktive 98/59/ES, 2001/23/ES, 2002/14/ES, 2009/38/ES, 2001/86/ES.

za zaščito njihovih pravic v postopkih prestrukturiranja. Nacionalni organi in socialni partnerji morajo spoštovati ta pravila. Lahko bi predvideli tudi posebne načine za izboljšanje izvajanja in izvrševanja teh direktiv. Naložbe v posodobitve javnih zavodov za zaposlovanje, vključno z ukrepi, upravičenimi do financiranja v okviru mehanizma za okrevanje in odpornost in Kohezijskega sklada, lahko povečajo njihovo zmogljivost za soočanje z višjimi stopnjami brezposelnosti po koncu pandemije in za podporo večjemu pretoku delavcev med sektorji.

Posebno pozornost je treba nameniti mladim in nizko usposobljenim delavcem, ki so bolj izpostavljeni nihanjem na trgu dela. Potrebujejo dodatno podporo, ker so: mnogi delali v sektorjih, ki jih je pandemija najbolj prizadela, kot je turizem; drugi imeli po zaključku študija manj možnosti za prvi vstop na trg dela ter tretji morali prekiniti izobraževanje ali usposabljanje in svojih kvalifikacij niso mogli pridobiti, kot so načrtovali. Okrepljen program jamstva za mlade²⁵ podaja smernice za stabilno vključevanje na trg dela s poudarkom na kakovostnem zaposlovanju. To bo podprto tudi v okviru instrumenta NextGenerationEU in večletnega finančnega okvira, predvsem prek Evropskega socialnega sklada plus (ESS+) s podporo mehanizma za okrevanje in odpornost za ukrepe, upravičene do financiranja. Komisija znova poziva države članice, naj namenijo vsaj 22 milijard EUR za podporo zaposlovanju mladih²⁶. Delovne prakse ali pripravništvo omogočajo pridobitev praktičnega strokovnega znanja in izkušenj iz prve roke. Mladim omogočajo lažji dostop do trga dela. Vendar je ta cilj mogoče doseči le s kakovostnimi pripravništvi, ki nudijo poštene delovne pogoje.

Podpora zaposlovanju in delavcem ne more biti uspešna brez podpore podjetjem in podjetnikom. Živahna industrija ostaja osrednjega pomena za prihodnjo blaginjo Evrope in ključni vir novih delovnih mest. Evropska industrija zaposluje približno 35 milijonov ljudi, od nje pa je odvisnih še več milijonov delovnih mest. Komisija je z novo industrijsko strategijo²⁷ in akcijskim načrtom za krožno gospodarstvo²⁸, ki ju je začela izvajati marca 2020, postavila temelje industrijske politike, ki spodbuja inovativne in konkurenčne industrijske ekosisteme. Naše ambicije se niso spremenile in okrevanje je treba pospešiti. Strategija bo posodobljena, da bo še naprej zagotavljala konkurenčno prednost in odpornost Evrope, s čimer bi industrija lahko vodila zeleno in digitalno preobrazbo.

Tudi mala in srednja podjetja (MSP) imajo pomembno vlogo pri okrevanju s številnimi novimi delovnimi mesti²⁹. Tik pred pandemijo je 50 odstotkov MSP z vsaj 10 zaposlenimi v zadnjih treh letih povečalo število delovnih mest, 44 odstotkov MSP pa je nameravalo število zaposlenih še povečati. Inovativna MSP so pogosteje povečala število zaposlenih v primerjavi z neinovativnimi. Že samo storitveni sektor, v katerem močno prevladujejo MSP, predstavlja približno 70 odstotkov bruto domačega proizvoda EU in delovnih mest ter ustvari večino novih delovnih mest. Primer je zdravstveni sektor in sektor socialnega varstva, saj je njegov potencial za rast ocenjen na 8 milijonov novih delovnih mest v naslednjih desetih letih. V tem segmentu delovne sile, ki zagotavlja formalno in neformalno (ter neplačano) oskrbo, so ženske prekomerno zastopane. Pandemija je še posebej prizadela mala podjetja in samozaposlene osebe, ki se za preživetje soočajo z izjemno težkimi razmerami. Okrepljena podpora MSP in podjetništvu, vključno s podjetnicami, je zato bistvenega pomena za pomoč pri obnovi njihovih dejavnosti in za spodbujanje razcveta inovativnih zagonskih podjetij med okrevanjem EU.

25/ Priporočilo Sveta (C 372/01) z dne 30. oktobra 2020.

26/ COM(2020) 276 final z dne 1. julija 2020.

27/ COM(2020) 102 final z dne 10. marca 2020.

28/ COM(2020) 98 final z dne 11. marca 2020.

29/ COM(2020) 103 final z dne 10. marca 2020.

Nove priložnosti bodo izhajale tudi iz socialnega gospodarstva, ki ustvarja delovna mesta in hkrati rešuje ključne družbene izzive v številnih sektorjih, pogosto s socialnimi inovacijami. Plačana zaposlitev v socialnem gospodarstvu se v državah članicah giblje med manj kot enim odstotkom in desetimi odstotki vseh delovnih mest, s čimer nakazuje na velik neizkoriščen gospodarski potencial.

Komisija bo:

- leta 2022 pregledala priporočilo Sveta o **okviru za kakovost pripravništev**, zlasti v zvezi z delovnimi pogoji;
- v drugem četrtnem letju 2021 na podlagi izvajanja industrijske strategije 2020 in izkušenj, pridobljenih med pandemijo COVID-19, posodobila novo **industrijsko strategijo za Evropo**;
- v četrtem četrtnem letju 2021 sprejela **akcijski načrt za socialno gospodarstvo** in začela izkoriščati potencial socialnega gospodarstva za ustvarjanje kakovostnih delovnih mest in za prispevanje k pravični, trajnostni in vključujoči rasti;
- ocenila **izkušnje evropskega instrumenta za začasno podporo za ublažitev tveganj za brezposelnost v izrednih razmerah (SURE)**.

Komisija spodbuja:

- države članice, naj oblikujejo in izvajajo skladne svežnje ukrepov za spodbujanje **učinkovite aktivne podpore zaposlovanju** po koncu krize zaradi COVID-19, pri čemer naj v celoti izkoristijo sredstva EU, ki so temu namenjena;
- države članice, naj s finančno podporo EU začnejo izvajati okrepljeni program **jamstva za mlade** s posebnim poudarkom na kakovostnih ponudbah, ki podpirajo stabilno vključevanje na trg dela;
- nacionalne organe in socialne partnerje, naj zagotovijo **obveščanje delavcev in posvetovanje z njimi med restrukturiranjem**, kot to zahtevajo pravila EU, in **spodbujajo sodelovanje delavcev na ravni podjetij** za pospeševanje inovacij na delovnem mestu;
- nacionalne, regionalne in lokalne organe, naj podpirajo podjetništvo, vključno s podjetnicami, in prispevajo k ustvarjanju ugodnega okolja za digitalizacijo, trajnost in odpornost MSP;
- nacionalne, regionalne in lokalne organe skupaj z industrijo, vključno z MSP, socialnimi partnerji in raziskovalci, naj prispevajo k delu Komisije v zvezi **industrijskimi ekosistemi** s poudarkom na čezmejnem sodelovanju in sodelovanju med gospodarskimi ekosistemi, tudi prek industrijskega foruma³⁰.

Priprava delovnih standardov na prihodnost dela

Delovni pogoji v EU so med najboljšimi na svetu. Pravo EU določa minimalne zahteve glede delovnih pogojev, delovnega časa, varnosti in zdravja na delovnem mestu in enake obravnave oseb ne glede na spol, etično in rasno pripadnost, invalidnost, vero ali prepričanje, starost ali spolno usmerjenost. Zagotavlja tudi enakopravnost mobilnih delavcev in državljanov pri dostopu do zaposlitve, delovnih pogojev ter vseh drugih socialnih in davčnih ugodnosti. Vendar se svet dela nenehno spreminja, zlasti zaradi digitalizacije. Nastajajo nove oblike organizacije dela in delovnih razmerij, ki prinašajo nove priložnosti in izzive. Za doseganje polne zaposlenosti ne bo potrebno

^{30/} https://ec.europa.eu/growth/industry/policy/dialogue-expert-advice_en

le znatno povečanje udeležbe na trgu dela, temveč tudi ustrezni delovni pogoji na kakovostnih delovnih mestih, kar je ključna odgovornost delodajalcev. Obdavčevanje je treba preusmeriti z dela na druge vire, ki bolj spodbujajo zaposlovanje in ki so v skladu s podnebnimi in okoljskimi cilji ter obenem zavarujejo prihodke za ustrezno socialno zaščito.

Prvi izziv, ki ga je treba obravnavati, sta revščina in neenakost zaposlenih. Trgi dela v EU se soočajo z vse večjim deležem nizko plačanih in nizkokvalificiranih poklicev ter izginjanjem tradicionalnih struktur za kolektivno pogajanje v nekaterih državah. Za spremljanje teh trendov bo Eurofound še naprej zagotavljal dokaze o razvoju odnosov med delodajalci in delojemalci ter plač po vsej EU, vključno z zajamčenimi plačami in zasluži samozaposlenih.

Zagotavljanje dostojne plače za delo je bistveno za zagotovitev ustreznih delovnih in življenjskih pogojev za delavce in njihove družine ter za vzpostavitev pravičnih in odpornih gospodarstev ter podporo vključujoči rasti. Da bi po vsej EU zagotovili minimalne standarde glede ustreznih minimalnih plač in obenem podprli kolektivna pogajanja, je Komisija oktobra 2020 predstavila predlog direktive o ustreznih minimalnih plačah³¹, pri čemer je v celoti spoštovala nacionalne tradicije in avtonomijo socialnih partnerjev.

Še en pomemben nastajajoči trend je zabris tradicionalnih meja med delavci in samozaposlenimi ter vse večja heterogenost med samozaposlenimi. Primer je pojav ranljivih samozaposlenih, ki delajo prek platform in delujejo v negotovih razmerah. S pandemijo je to postalo očitno v zvezi z dostavnimi delavci, zlasti glede njihovega dostopa do socialne zaščite ter tveganja za zdravje in varnost. Komisija zato zbira dokaze o delovnih pogojih zlasti za osebe, ki delajo prek platform. Februarja 2021 je v skladu s členom 154 PDEU začela posvetovanje s socialnimi partnerji o možni usmeritvi ukrepanja EU³². Junija 2020 je začela tudi pobudo³³ za zagotovitev, da konkurenčno pravo EU ne ovira izboljšanja delovnih pogojev s kolektivnimi pogodbami za samozaposlene, ki jih potrebujejo.

S pospešeno digitalizacijo delovnih mest so vse večje pozornosti deležna tudi vprašanja, povezana z nadzorom, uporabo podatkov in orodji za algoritmično upravljanje. Sistemi umetne inteligence se pogosto uporabljajo za usmerjanje odločitev o zaposlovanju, spremljanje delovne obremenitve, določanje plačnih stopenj, vodenje kariere ali povečanje učinkovitosti postopkov in pri izvajanju nalog z visoko izpostavljenostjo. Obravnavanje izzivov algoritmičnega odločanja, predvsem tveganja za pristranske odločitve, diskriminacijo in pomanjkanje preglednosti, lahko poveča zaupanje v sisteme, ki temeljijo na umetni inteligenci, spodbudi njihovo uporabo in zaščiti temeljne pravice.

Delo na daljavo je zaradi pandemije za številne postalo del vsakdana in se bo dolgoročno najverjetneje obdržalo. Možnost dela od koder koli in kadar koli je bila ključnega pomena za neprekinjeno poslovanje. Delo na daljavo ponuja priročnost za sinergije in učinkovito usklajevanje poklicnega in zasebnega življenja: krajši čas potovanja in manj utrujenosti ter prožnejša organizacija poklicnega in zasebnega življenja lahko privedejo do povečanja produktivnosti in okolju prijaznih učinkov. Obenem pa je zaradi splošnega dela na daljavo treba na primer razmisliti o zamejitvi pogodbenega delovnega časa ter o ravnotežju med poklicnim in zasebnim življenjem.

Digitalizacija in delo na daljavo zahtevata široko politično razpravo z vsemi ustreznimi deležniki, predvsem socialnimi partnerji. Medpanožni socialni partnerji so junija 2020 podpisali avtonomni okvirni sporazum o digitalizaciji, vključno z oddelkom o načinih povezovanja in odklopa³⁴. Evropski parlament je 21.

31/ COM(2020) 682 z dne 28. oktobra 2020.

32/ C(2021) 1127 final z dne 24. februarja 2021.

33/ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_20_1237 and https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/mex_21_23.

34/ <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=521&langId=en&agreementId=5665>.

januarja 2021 sprejel resolucijo na podlagi zakonodajnega samoiniciativnega poročila o pravici do odklopa³⁵. V resoluciji poziva Komisijo, naj pripravi predlog direktive o minimalnih standardih in pogojih za zagotavljanje, da bodo delavci lahko uveljavljali svojo pravico do odklopa. Resolucija poudarja tudi temeljno vlogo socialnih partnerjev pri opredeljevanju in izvajanju ukrepov v zvezi s pravico do odklopa ter pri iskanju pravega ravnovesja med izkoriščanjem priložnosti, ki jih digitalizacija prinaša za delovna mesta, in reševanjem izzivov, ki zaradi tega nastajajo. V ta namen Parlament v svoji resoluciji kot prvi korak priporoča, naj socialni partnerji sprejmejo izvedbene ukrepe v roku treh let.

Kot je navedeno v njenih političnih smernicah, se je Komisija zavezala, da na resolucije Evropskega parlamenta na lastno pobudo na podlagi člena 225 PDEU odgovori z zakonodajnim aktom, pri čemer v celoti spoštuje načela sorazmernosti, subsidiarnosti in boljše priprave zakonodaje. Glede vsakega predloga zakonodajnega akta Komisije v zvezi s pravico do odklopa se je treba v skladu s členom 154 PDEU posvetovati s socialnimi partnerji EU, ki se nato lahko odločijo, da bodo ukrepali s sporazumi.

Komisija poziva socialne partnerje, naj s skupnimi dogovori poiščejo rešitve za obravnavanje izzivov, ki jih prinašajo delo na daljavo, digitalizacija in pravica do odklopa. Ocenila bo obstoječe prakse in pravila v zvezi s pravico do odklopa ter bo proaktivno podpirala socialne partnerje pri njihovih prizadevanjih, s čimer bo olajšala razprave in opredelila najboljše prakse. Napovedano poročilo o izvajanju direktive o delovnem času³⁶ bo predstavljalo tudi priložnost za nadaljnji razmislek o posledicah dela na daljavo za delovni čas.

Komisija bo:

- v četrtem četrtletju 2021 po posvetovanju s socialnimi partnerji predstavila **zakonodajni predlog o delovnih pogojih platformnih delavcev**;
- v četrtem četrtletju 2021 predstavila pobudo za zagotovitev, da **konkurenčno pravo EU** ne bo oviralo kolektivnih pogodb za (nekatero) samozaposlene;
- v drugem četrtletju 2021 na podlagi bele knjige o umetni inteligenci predlagala **uredbo EU o umetni inteligenci** za uvedbo uporabe zaupanja vredne umetne inteligence v gospodarstvu EU, vključno na delovnih mestih za vse oblike dela;
- leta 2022 predstavila **poročilo o izvajanju direktive o delovnem času**;
- zagotovila ustrezno **nadaljnje ukrepanje** na podlagi resolucije Evropskega parlamenta s priporočili Komisiji o **pravici do odklopa**.

Komisija spodbuja:

- socialne partnerje k nadaljnjemu ukrepanju na podlagi njihovega **avtonomnega okvirnega sporazuma o digitalizaciji**, zlasti v zvezi z načini povezovanja in odklopa, ter preučitvi: 1) ukrepov za zagotavljanje poštenih pogojev dela na daljavo in 2) ukrepov za zagotovitev, da lahko vsi delavci učinkovito uveljavljajo pravico do odklopa.

35/ https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2021-0021_SL.pdf.

36/ Direktiva 2003/88/ES z dne 18. novembra 2003.

Standardi varnosti in zdravja pri delu za nov svet dela

Izboljšanje standardov varnosti in zdravja pri delu ni bistveno le za zaščito varnosti in zdravja delavcev, temveč pozitivno vpliva tudi na produktivnost delavcev, zaposlovanje in gospodarstvo na splošno. Nesreče in bolezni, povezane z delom, po ocenah v EU povzročijo letno izgubo v višini približno 3,3 odstotka BDP. V zadnjem desetletju so evropski okvir politike in pravila za varnost in zdravje pri delu prispevali k znatnemu izboljšanju delovnih pogojev. Incidenčna stopnja nesreč pri delu s smrtnim izidom se je zmanjšala za skoraj 30 odstotkov.

Zaradi hitrih tehnoloških in družbenih sprememb je potrebna posodobitev strateškega okvira EU za varnost in zdravje pri delu. Pandemija je pokazala, da so ustrezni zdravstveni in varnostni ukrepi nujni. Pospešitev digitalizacije spreminja sam pojem delovnega okolja, narave in vsebine opravljenega dela, ureditve delovnega časa in odnosov na delovnem mestu. V zvezi s tem lahko psihosocialni in organizacijski dejavniki tveganja povzročijo višje stopnje stresa, povezanega z delom, slabo duševno zdravje ter ergonomska in varnostna tveganja. To je poseben izziv zlasti za mikropodjetja ter mala in srednja podjetja.

Zagotavljanje zdravega in varnega delovnega okolja je torej ključnega pomena za zaščito delavcev, ohranjanje produktivnosti in omogočanje trajnostnega gospodarskega okrevanja. Novi strateški okvir EU za varnost in zdravje pri delu bo določil ključna načela in cilje za usklajeno ukrepanje držav članic, socialnih partnerjev in drugih deležnikov za izboljšanje zdravja in varnosti delavcev.

Komisija bo:

- v drugem četrtletju 2021 predstavila **nov strateški okvir za varnost in zdravje pri delu za obdobje 2021–2027**, da bi posodobila standarde zaščite za delavce in reševala tradicionalna in nova tveganja, povezana z delom;
- leta 2022 ob upoštevanju izida tekočega posvetovanja s socialni partnerji predstavila zakonodajne predloge za **nadaljnje zmanjšanje izpostavljenosti delavcev nevarnim kemikalijam, vključno z azbestom**³⁷.

Komisija spodbuja:

- javne organe in socialne partnerje, naj zagotovijo **uporabo in izvrševanje obstoječih pravil.**

Mobilnost delovne sile

Mobilnost je v središču evropskega projekta. Komisija je v zadnjih letih predlagala ambiciozen načrt za pravično mobilnost delovne sile. Vključeval je reformo Evropskega portala za zaposlitveno mobilnost³⁸, pregled pravil o napotitvi delavcev³⁹, revizijo pravil o koordinaciji sistemov socialne varnosti⁴⁰, politične smernice⁴¹ in nova socialna pravila za mobilne delavce v cestnem prometu (vključno z napotitvijo voznikov)⁴², boj proti neprijavljenemu delu in ustanovitev Evropskega organa za delo⁴³. Zdaj je poudarek na doslednem izvajanju in izvrševanju teh pravil. Komisija bo z Evropskim organom za delo nudila podporo nacionalnim organom in inšpektoratom za delo, na primer s krepitvijo zmogljivosti in zagotavljanjem informacij o pravicah in dolžnostih pri delu v tujini.

37/ Po posvetovanju s socialnimi partnerji, ki se je začelo 17. decembra 2020 (C(2020) 8944 final).

38/ [Portal EURES](#).

39/ Direktiva (EU) 2018/957 z dne 28. junija 2018.

40/ COM(2016) 815 final z dne 14. decembra 2016.

41/ COM(2020) 789 z dne 9. decembra 2020.

42/ Uredba (EU) 2020/1054 z dne 15. julija 2020.

43/ Uredba (EU) 2019/1149 z dne 20. junija 2019.

Pandemija COVID-19 je razkrila negotove delovne pogoje številnih mobilnih delavcev, vključno s sezonskimi delavci. Zaščita in izboljšanje njihovih pravic in delovnih pogojev ob nemoteni mobilnosti delovne sile za podjetja in uprave je ključnega pomena za dobro delujoč notranji trg. Komisija je v dolgoročnem akcijskem načrtu⁴⁴ določila ukrepe za boljše izvajanje in izvrševanje pravil enotnega trga, vključno v zvezi z mobilnostjo delavcev. V odziv na izbruh COVID-19 je Komisija sprejela smernice o prostem gibanju delavcev⁴⁵ in sezonskih delavcih⁴⁶ v EU. Kot nadaljnji ukrep poteka zbiranje dokazov o uporabi agencij, ki zagotavljajo začasno delo, zlasti v okviru čezmejnega dela. To bo Komisiji omogočilo, da oceni potrebo po zakonodajnih ali drugih ukrepih na ravni EU, zlasti morebitno revizijo direktive o delu prek agencij za zagotavljanje začasnega dela⁴⁷.

Komisija bo:

- sodelovala z Evropskim organom za delo (ELA) v zvezi z ustreznim izvajanjem in izvrševanjem pravil EU o mobilnosti delovne sile, krepitvijo zmogljivosti za obveščanje in delovne inšpekcije na nacionalni ravni in zaščito mobilnih delavcev, vključno s sezonskimi delavci. **Komisija bo leta 2024 ocenila uspešnost Evropskega organa za delo z vidika njegovega cilja in nalog ter po potrebi znova ocenila obseg njegovega mandata.**

Komisija spodbuja:

- Evropski parlament in Svet, naj zaključita pogajanja o **reviziji pravil o koordinaciji sistemov socialne varnosti**;
- javne organe in socialne partnerje, naj sodelujejo, **da bi zaščitili pravice mobilnih delavcev, vključno s sezonskimi delavci.**

Znanja in spretnosti ter enakost

Naložbe v znanja in spretnosti ter izobraževanje za ustvarjanje novih priložnosti za vse

Usposobljena delovna sila je gonilna sila uspešnega zelenega in digitalnega gospodarstva, ki ga poganjajo inovativne zamisli in izdelki ter tehnološke spremembe. Sistemi izobraževanja in usposabljanja imajo ključno vlogo pri postavljanju temeljev za vseživljenjsko učenje, zaposljivost in udeležbo v družbi. Naložbe v učenje so potrebne, saj ima kakršna koli izguba priložnosti za učenje dolgoročen negativen učinek na produktivnost in rast BDP.

Zeleni in digitalni prehod še dodatno poudarja potrebo po neprekinjenih naložbah v sisteme izobraževanja in usposabljanja. Začetno izobraževanje in usposabljanje, vključno s predšolsko vzgojo in varstvom, zagotavljata temelje za izgradnjo osnovnih in prenosljivih znanj in spretnosti, ki so potrebni v hitro spreminjajočih se družbah; sta tudi podlaga za kakršno koli nadaljnje učenje in razvoj znanj in spretnosti. Pomemben dejavnik uspeha, ki zagotavlja, da imajo otroci, mladi in odrasli dostop do sodobnega izobraževanja in usposabljanja, je posodobitev samih šol ter centrov za poklicno in drugo usposabljanje. Spodbujanje k okoljski trajnosti se začne že v mladih letih. Komisija bo predlagala priporočilo Sveta⁴⁸ za pomoč pri vključevanju

44/ COM(2020) 94 final z dne 10. marca 2020.

45/ 2020/C 102 I/03 z dne 30. marca 2020.

46/ C(2020) 4813 final z dne 16. julija 2020.

47/ Direktiva 2008/104/ES z dne 19. novembra 2008.

48/ COM(2020) 625 final z dne 30. septembra 2020.

biotske raznovrstnosti in ekosistemov v izobraževanje in usposabljanje. Poleg tega bodo vodilni projekti zelenega dogovora v okviru mehanizma za okrevanje in odpornost, kot so „Zagnati“, „Prenoviti“ in „Napolniti“ podpirali pridobitev novih zelenih znanj in spretnosti ter ustvarili nove zaposlitvene možnosti, povezane z zeleno tehnologijo.

Cilj akcijskega načrta za digitalno izobraževanje za obdobje 2021–2027⁴⁹, vključno z napovedanim evropskim vozliščem za digitalno izobraževanje, je spodbujati razvoj visokoučinkovitega ekosistema digitalnega izobraževanja v Evropi ter krepiti digitalna znanja in spretnosti in kompetence za podporo pri digitalni preobrazbi za vse. Ti cilji so postali še pomembnejši zaradi krize zaradi COVID-19, ko se otroci in mladi iz prikrajšanih okolij soočajo z velikimi ovirami pri dostopu do spletnega učenja ter nadaljnega izobraževanja in usposabljanja.

Visokošolski zavodi in zavodi za poklicno izobraževanje in usposabljanje zagotavljajo, da ima naša sedanja in prihodnja delovna sila ustrezna znanja in spretnosti ter da lahko pripomore k okrevanju. Države članice pri reševanju teh izzivov podpirajo evropski izobraževalni prostor, program znanj in spretnosti za leto 2020⁵⁰, akcijski načrt za digitalno izobraževanje in priporočila Sveta o poklicnem izobraževanju in usposabljanju za trajnostno konkurenčnost, socialno pravičnost in odpornost⁵¹. Evropski raziskovalni prostor je tudi temelj za konkurenčnejšo in bolj trajnostno Evropo, s katerim lahko skozi inovacije ustvarjamo nove priložnosti⁵².

Da bi dosegli cilj glede znanj in spretnosti za leto 2030, v skladu s katerim naj bi se 60 odstotkov odraslih vsako leto udeležilo izobraževanja, so potrebne stalne javne in zasebne naložbe, da bodo lahko delovno sposobne osebe lažje dostopale do usposabljanja. Okrepljeno financiranje EU zagotavlja priložnosti brez primere: ESS+⁵³ s proračunom v višini 88 milijard EUR⁵⁴ bo še naprej pomemben vir financiranja za znanja in spretnosti, izobraževanje in usposabljanje; program Erasmus+⁵⁵ z namenskim proračunom v višini več kot 26 milijard EUR⁵⁶ pa bo prispeval k razvoju znanj in spretnosti ter k naložbam v sisteme izobraževanja in usposabljanja, vključno s projekti, kot so evropske univerze in centri poklicne odličnosti. Državam članicam bosta na voljo tudi Evropski sklad za regionalni razvoj (ESRR) v podporo infrastrukturi in opreми za usposabljanje ter Instrument za tehnično podporo⁵⁷, s katerim bodo lahko vzpostavile vključujoče strategije za preusposabljanje in izpopolnjevanje odraslih, oblikovale sisteme za priznavanje in preverjanje kvalifikacij ter spodbujale neprekinjeno učenje in mobilnost med zavodi za poklicno izobraževanje in usposabljanje.

Naložbe in reforme na tem področju olajšuje tudi mehanizem za okrevanje in odpornost, kot je prikazano z vodilnim projektom „Preusposabljanje in izpopolnjevanje“, ki ga je predlagala Komisija, in priporočilom Komisije za učinkovito aktivno podporo zaposlovanju, predstavljenim skupaj s tem akcijskim načrtom. Spodbujati je treba tudi nove zasebne naložbe velikih in malih podjetij. Pakt za znanja in spretnosti⁵⁸, ki se je začel izvajati novembra 2020, je del novega programa znanj in spretnosti ter je model skupnega delovanja med regijami, sektorji in vrednostnimi verigami za podjetja, ki so zavezana k izpopolnjevanju svoje delovne sile. Strokovna skupina za naložbe v izobraževanje in usposabljanje bo države članice podpirala pri oblikovanju učinkovitega in uspešnega financiranja.

49/ Akcijski načrt za digitalno izobraževanje za obdobje 2021–2027.

50/ COM(2020) 274 final z dne 1. julija 2020.

51/ Priporočilo Sveta (C 417/01) z dne 24. novembra 2020.

52/ COM(2020) 628 final z dne 30. septembra 2020.

53/ https://ec.europa.eu/com-mission/presscorner/detail/sl/IP_21_225

54/ Cene iz leta 2018.

55/ https://ec.europa.eu/com-mission/presscorner/detail/sl/IP_20_2317

56/ Sestavljen iz 24,5 milijarde EUR pri tekočih cenah in dodatnih sredstev v višini 1,7 milijarde EUR v cenah iz leta 2018.

57/ Uredba (EU) 2021/240 z dne 10. februarja 2021.

58/ <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1517&langId=sl>

Ponovni razmislek o politikah je potreben tudi v zvezi z omogočanjem posameznikom, da sodelujejo pri učenju skozi celotno življenje in poklicno pot. Kot je določeno v programu znanj in spretnosti za leto 2020, lahko sredstva v obliki individualnih izobraževalnih računov Evropejcem pomagajo, da prevzamejo vaje na svoji poklicni poti in hkrati pridobijo finančna sredstva za udeležbo v programih usposabljanja. Skupaj z dobro zasnovanimi okviri kakovosti ter usmerjanjem in potrjevanjem znanj in spretnosti imajo lahko pomembno vlogo. Inovativni instrumenti, kot so mikrokvalifikacije, lahko olajšajo prilagodljive učne poti in delavcem pomagajo na delovnem mestu ali pri spremembi zaposlitve. Večji poudarek na usposabljanju v kolektivnih pogodbah med socialnimi partnerji lahko izboljša dostop do kakovostnih priložnosti za usposabljanje na delovnem mestu, tudi za vajeništva.

Okrevanje Evrope zahteva tudi privabljanje novih talentov. Staranje in upadanje evropskega prebivalstva povzročata strukturni pritisk na trg dela, saj v različnih regijah in sektorjih primanjkuje znanj in spretnosti. Kot je navedeno v novem paktu o azilu in migracijah⁵⁹, želi Komisija zagotoviti, da bo okvir EU za zakonite migracije koristil evropskim družbam in gospodarstvom s privabljanjem talentov in lažjim sprejemanjem delavcev z različnimi stopnjami znanj in spretnosti, ki jih EU potrebuje, in mobilnostjo znotraj EU za delavce iz tretjih držav, ki so že v EU. Akcijski načrt za integracijo in vključevanje med drugim spodbuja tudi zaposlitvene priložnosti ter priznavanje znanj in spretnosti ljudi z migrantskim ozadjem⁶⁰.

Komisija bo:

- v četrtem četrletju 2021 predlagala **agendo za preoblikovanje visokošolskega izobraževanja**, da bi v celoti izkoristila potencial visokošolskih institucij za okrevanje, usmerjeno v trajnost, vključujoč, zelen in digitalen prehod;
- v četrtem četrletju 2021 predlagala **pobudo v zvezi z individualnimi izobraževalnimi računi**, da bi premagali ovire pri dostopu do usposabljanja in odraslim pomagali pri poklicnih prehodih;
- v četrtem četrletju 2021 predlagala **evropski pristop k mikrokvalifikacijam**, da bi olajšala prilagodljive učne poti in prehode na trgu dela;
- v četrtem četrletju 2021 predlagala **sveženj o znanjih, spretnostih in talentih**, ki bo vključeval revizijo direktive o statusu državljanov tretjih držav, ki so rezidenti za daljši čas (Direktiva 2003/109/ES), za oblikovanje pravega statusa EU za dolgotrajno prebivanje, pregled direktive o enotnem dovoljenju (Direktiva 2011/98/EU) za poenostavitev in razjasnitev njenega področja uporabe (vključno s pogoji za sprejem in bivanje za nizko in srednje usposobljene delavce) ter pripravo možnosti za oblikovanje nabora talentov EU za kvalificirane delavce iz tretjih držav.

Komisija spodbuja:

- regije in podjetja, vključno z MSP, v industrijskih ekosistemih in vrednostnih verigah k sodelovanju, deljenju informacij in razvijanju skupnih podatkov o znanjih in spretnostih ter prilagojenih rešitev preusposabljanja v duhu **pakta za znanja in spretnosti**;
- države članice, naj si prizadevajo za izvajanje politike poklicnega izobraževanja in usposabljanja in cilje na ravni EU, ki jih določa **priporočilo Sveta o poklicnem izobraževanju in usposabljanju**, ter izvedejo ustrezne ukrepe in naložbe;

59/ COM(2020) 609 final z dne 23. septembra 2020.

60/ COM(2020) 758 final z dne 24. novembra 2020.

- države članice, naj pripravijo celovite politike, da bi v skladu z ustreznimi priporočili Sveta⁶¹ zagotovile **dostop do kakovostnega izobraževanja** za vse, in zagotovijo ciljno usmerjeno podporo za prikrajsane udeležence učnega procesa za omejevanje negativnih posledic krize.

Oblikovanje Unije enakosti

Raznolikost v naši družbi in gospodarstvu je prednost. Diskriminacija na podlagi spola, rase ali narodnosti, vere ali prepričanja, invalidnosti, starosti ali spolne usmerjenosti je v EU prepovedana. Enaka obravnava in dostop zahtevata učinkovit in sodoben pravni okvir, ki se primerno izvršuje. Komisija pripravlja skupno poročilo o uporabi direktive o enakosti pri zaposlovanju⁶² in direktive o rasni enakosti⁶³, da bi določila dobre prakse pri izvajanju obeh direktiv in glavne prihodnje izzive, in bo nato po potrebi predstavila zakonodajo, potrebno za odpravo pomanjkljivosti. Komisija je predlagala tudi ambiciozne strategije za Unijo enakosti, s katerimi se bodo oblikovale sinergije za zagotavljanje enakih priložnosti za vse⁶⁴.

Za boj proti stereotipom in diskriminaciji pri zaposlovanju, usposabljanju, izobraževanju, socialni zaščiti, na stanovanjskem področju in v zvezi z zdravjem je potrebno odločno ukrepanje na nacionalni, regionalni in lokalni ravni, vključno z ukrepanjem socialnih partnerjev, nacionalnih organov za enakost, podjetij in civilne družbe. Podpreti ga je mogoče s sredstvi EU, kot so ESS+, ESRR, Ustvarjalna Evropa in Erasmus. Program za državljane, enakost, pravice in vrednote s skupnim proračunom v višini 1,55 milijarde EUR bo spodbujal enakost spolov, enako obravnavo in enake pravice za vse, da bi prispeval k bolj demokratičnim, raznolikim in odprtim družbam⁶⁵.

Zlasti nujna so prizadevanja za odpravo stereotipov in diskriminacije na podlagi spola. Stopnja zaposlenosti in raven plač žensk kljub napredku v zadnjem desetletju še vedno zaostajata za moškimi. Ženske so še vedno izrazito premalo zastopane na položajih odločanja, predvsem na vodstvenih položajih in v upravah podjetij. EU se bo z izvajanjem evropske strategije za enakost spolov za obdobje 2020–2025 še naprej borila proti nasilju na podlagi spola in spolnim stereotipom, spodbujala udeležbo žensk pri odločanju in si prizadevala za odpravo vrzeli med spoloma na trgu dela, pri plačah in pokojninah. Komisija si bo še naprej prizadevala za sprejem predloga direktive o ženskah v upravnih odborih iz leta 2012⁶⁷. **Komisija poleg akcijskega načrta predlaga tudi direktivo za krepitev uporabe načela enakega plačila za enako delo ali dela enake vrednosti za moške in ženske z ukrepi za preglednost plač in mehanizmi za izvrševanje**⁶⁸. Komisija bo tudi opredelila dobre prakse za zagotavljanje upravičenosti do pokojnine v sistemih pokojninskih zavarovanj v primeru prekinitve poklicne poti zaradi oskrbe in spodbujala izmenjavo praks med državami članicami, socialnimi partnerji in deležniki na področju pokojnin.

Ustrezne politike za usklajevanje poklicnega in zasebnega življenja olajšujejo usklajevanje poklicnega in zasebnega življenja. Na stopnjo zaposlenosti, zlasti za ženske, lahko pozitivno vpliva predvsem pravica do plačanega dopusta, kar prispeva k zmanjšanju vrzeli med stopnjama zaposlenosti po spolu. V zvezi s tem so pomembne tudi višina in oblika starševskih nadomestil ter možnost enakopravne delitve dopusta med moške in ženske. EU bo v skladu z direktivo o

61/ Priporočilo Sveta ST/9010/2018/INIT z dne 22. maja 2018; Priporočilo Sveta ST/9009/2018/INIT z dne 22. maja 2018; Priporočilo Sveta ST/9015/2019/INIT z dne 22. maja 2019.

62/ Direktiva Sveta 2000/78/ES z dne 27. novembra 2000.

63/ Direktiva Sveta 2000/43/ES z dne 29. junija 2000.

64/ Akcijski načrt EU za boj proti rasizmu za obdobje 2020–2025 (COM(2020) 565 final) z dne 18. septembra 2020. Strateški okvir EU za enakost, vključevanje in udeležbo Romov za obdobje 2020–2030 (COM(2020) 620 final) z dne 7. oktobra 2020. Akcijski načrt za integracijo in vključevanje (COM(2020) 758 final) z dne 24. novembra 2020. Strategija za enakost LGBTIQ oseb (COM(2020) 698 final) z dne 12. novembra 2020.

65/ https://ec.europa.eu/com-mission/presscorner/detail/en/mex_20_2491.

66/ COM(2020) 152 final z dne 5. marca 2020.

67/ COM(2012) 614 final z dne 14. novembra 2012.

68/ COM(2021) 93 z dne 4. marca 2021.

usklajevanju poklicnega in zasebnega življenja⁶⁹ še naprej spodbujala enakopravno delitev obveznosti oskrbe in dela.

Dostopnost cenovno ugodne in kakovostne predšolske vzgoje in varstva ter kakovostne dolgotrajne oskrbe ima izrazito pozitiven vpliv na zaposlitveni položaj staršev, zlasti žensk, in je pomemben dejavnik pri razlikah pri plačilu in pokojninah med spoloma. EU je v povprečju dosegla barcelonski cilj iz leta 2002, ki predvideva 33-odstotno udeležbo otrok, mlajših od treh let, v programih predšolske vzgoje in varstva (35,5 odstotka na ravni EU-27 leta 2019) in 90-odstotno udeležbo otrok, med tretjim letom starosti in šoloobvezno starostjo (90 odstotkov na ravni EU-27 leta 2019). Še vedno pa obstajajo znatne vrzeli, ker številne države članice te ravni še niso dosegle, zlasti za otroke iz gospodinjestev z nižjimi dohodki ali za najmlajšo skupino otrok. Cilj revizije barcelonskih ciljev bo spodbuditi navzgor usmerjeno konvergenco v vseh državah članicah, s čimer se bo izboljšala tudi udeležba žensk na trgu dela.

Invalidi se soočajo z bistvenimi ovirami pri izobraževanju, usposabljanju, zaposlovanju, socialni zaščiti, na stanovanjskem področju in v zvezi z zdravjem. Ocena evropske strategije o invalidnosti za obdobje 2010–2020⁷⁰ kaže, da je EU izrazito pripomogla k izboljšanju dostopnosti za invalide in k spodbujanju njihovih pravic. Vendar je bil napredek na področjih, kot so zdravje, zaposlovanje, izobraževanje ter znanja in spretnosti, bolj omejen ali neenakomeren. Komisija je na podlagi te ocene in za nadaljnje izboljšanje enakih možnosti v EU poleg tega akcijskega načrta sprejela tudi novo strategijo o pravicah invalidov za obdobje 2021–2030⁷¹, ki je v skladu s cilji Konvencije OZN o pravicah invalidov.

Komisija bo:

- v prvem četrtletju 2021 objavila **skupno poročilo o uporabi direktive o enakosti** pri zaposlovanju in direktive o rasni enakosti in do leta 2022 po potrebi predstavila zakonodajo, ki je potrebna za odpravo pomanjkljivosti, predvsem za okrepitev vloge organov za enakost;
- leta 2022 predstavila **revizijo barcelonskih ciljev** o predšolski vzgoji in varstvu;
- v četrtem četrtletju 2021 predstavila **zakonodajo za boj proti nasilju nad ženskami na podlagi spola**, vključno z nadlegovanjem na delovnem mestu na podlagi spola.

Komisija spodbuja:

- države članice, naj pospešijo in zaključijo pogajanja v Svetu o predlogu Komisije za horizontalno **direktivo o enakem obravnavanju**⁷².
- države članice, naj sprejmejo in začnejo izvajati **predlog priporočila Sveta o enakosti, vključevanju in udeležbi Romov**⁷³;
- države članice, naj **direktivo o usklajevanju poklicnega in zasebnega življenja** prenesejo do avgusta 2022;
- države članice, naj pospešijo in zaključijo pogajanja v Svetu o predlogu Komisije za **direktivo o ženskah v upravnih odborih**;
- države članice, naj zagotovijo dostopno in cenovno ugodno izobraževanje za vse majhne otroke po vsej Evropi v skladu s **priporočilom Sveta o visokokakovostnih sistemih predšolske vzgoje in varstva**⁷⁴;

69/ Direktiva (EU) 2019/1158 z dne 20. junija 2019. SWD(2020)289 of 20 November 2020.

70/ SWD(2020) 289 z dne 20. novembra 2020.

71/ COM(2021) 101 z dne 3. marca 2021.

72/ COM(2008) 426 final z dne 2. julija 2008.

73/ COM(2020) 621 final z dne 7. oktobra 2020.

74/ Priporočilo Sveta 2019/C 189/02 z dne 22. maja 2019.

- podjetja, naj vzpostavijo mehanizme za **boj proti diskriminatornim praksam** pri zaposlovanju, izbiri in napredovanju ter spodbujajo raznolikost na delovnem mestu.

Socialna zaščita in vključevanje

Dostojno življenje

Spodbujanje socialnega vključevanja in boj proti revščini sta temeljni vrednoti našega evropskega načina življenja. Čeprav se je stopnja revščine v zadnjem desetletju zmanjševala, neenakosti temu trendu niso sledile. Relativni dohodek najranljivejših se ni izboljšal. Pandemija povečuje obstoječe neenakosti in nakazuje na morebitne vrzeli v ustreznosti socialne zaščite in upravičenosti do nje. Da bi do **leta 2030 dosegli cilj zmanjšanja števila ljudi, ki jim grozi revščina ali socialna izključenost, za vsaj 15 milijonov**, je ključen celosten pristop, ki bo obravnaval potrebe v vseh fazah življenja in ciljno odpravljal vzroke za revščino in družbeno izključenost.

Medgeneracijski krog prikrajšanosti lahko začnemo odpravljati z vlaganjem v otroke, in sicer z zmanjšanjem vrzeli med otroki v stiski in njihovimi vrstniki v boljšem položaju pri dostopu do ključnih storitev, s spodbujanjem enakih možnosti za vse otroke v EU in preprečevanjem, da bi otroci iz revnejših družin postali odrasli, ki jim grozi revščina. V ta namen so potrebni ciljno usmerjeni nacionalni ukrepi in naložbe za odpravo revščine, neenakosti in socialne izključenosti otrok. Komisija države članice pri teh prizadevanjih podpira s političnimi smernicami, vključno s priporočili za posamezne države, da bi okrepile zaposlovanje in socialne politike, vlagale v socialne storitve in socialno infrastrukturo ter kar najbolje izkoristile financiranje EU. Tudi nova pobuda „Poti do uspeha v šoli“ v okviru evropskega izobraževalnega prostora⁷⁵ bo prispevala k ločitvi dosežene izobrazbe in učnih dosežkov od socialnega, ekonomskega in kulturnega statusa.

Sistemi minimalnega dohodka so bistveni za zagotovitev, da nihče ne bo zapostavljen. Sistemi minimalnega dohodka so sicer vzpostavljeni v vseh državah članicah, vendar se zelo razlikujejo glede na njihovo ustreznost, obseg, uporabo in povezanost z ukrepi za aktiviranje na trgu dela ter omogočanje blaga in storitev, vključno s socialnimi storitvami. V številnih primerih bi bilo treba posodobiti merila za upravičenost in ravni prejemkov.

Dostop do cenovno ugodnih stanovanj je v številnih državah članicah, regijah in mestih vse bolj pereče vprašanje. Brezdomstvo v večini držav članic narašča. Čeprav so lahko politike za odpravo brezdomstva uspešne le s prilagojenim lokalnim ali regionalnim pristopom, so številni deležniki pozvali⁷⁶ k evropski spodbudi za odpravo brezdomstva po vsej EU do leta 2030. Poleg tega energijska revščina prizadene skoraj 34 milijonov Evropejcev, ki si ne morejo privoščiti ogrevanja svojih domov, kar kaže na pomanjkanje dostopa do cenovno ugodnih in kakovostnih stanovanj za številne družine. K zmanjšanju energetske revščine in izboljšanju kakovosti stanovanj, zlasti za gospodinjstva s srednjimi in nizkimi dohodki, bo prispevalo izvajanje zelenega dogovora s pobudo val prenove⁷⁷, priporočilom Komisije o enerjski revščini, napovedano revizijo direktive o energetski učinkovitosti⁷⁹ ter vodenjem in usmerjanjem evropske opazovalnice za enerjsko revščino⁸⁰ glede lokalnih ukrepov.

75/ COM(2020) 625 final z dne 30. septembra 2020.

76/ Resolucija Evropskega parlamenta 2020/2802(RSP) z dne 24. novembra 2020 o boju proti brezdomstvu v Evropski uniji.

77/ COM(2020) 662 final z dne 14. oktobra 2020.

78/ Priporočilo Komisije (EU) 2020/1563 z dne 14. oktobra 2020.

79/ Direktiva 2012/27/EU z dne 25. oktobra 2012.

80/ <https://www.energypoverty.eu/>

Učinkovit dostop do bistvenih storitev zadostne kakovosti, kot so voda, sanitarne storitve, zdravstveno varstvo, energija, transport, finančne storitve in digitalne komunikacije, je bistvenega pomena za zagotavljanje družbenega in gospodarskega vključevanja. Te storitve so lahko tudi pomemben vir ustvarjanja delovnih mest. Vendar pa lahko dostop do njih otežujejo prihodki, starost, prostorske neenakosti in pomanjkanje infrastrukture. Naložbe v zeleno, digitalno in socialno infrastrukturo, tudi prek kohezijske politike EU, prispevajo k preprečevanju prostorske segregacije in boju proti njej ter izboljšanju dostopa do kakovostnih osnovnih storitev. Sektorske politike in regulativni okviri EU v zvezi s storitvami splošnega pomena, ki vključujejo ukrepe za varstvo potrošnikov, prakse javnega naročanja in minimalne obveznosti za zagotavljanje storitev, morajo še naprej podpirati ukrepe držav članic in prispevati k izboljšanju dostopa do osnovnih dobrin in storitev ter njihove dostopnosti. Komisija trenutno preučuje potrebo po reviziji uredbe o splošnih skupinskih izjemah⁸¹ in smernic o storitvah splošnega gospodarskega pomena.

Komisija bo:

- v prvem četrtnem letu 2021 predlagala **strategijo EU o otrokovih pravicah in priporočilo Sveta o vzpostavitvi evropskega jamstva za otroke** za zagotovitev, da bodo imeli otroci, ki jim grozita revščina in socialna izključenost, učinkovit dostop do ključnih storitev, kot sta zdravstveno varstvo in izobraževanje;
- leta 2022 predlagala **priporočilo Sveta o minimalnem dohodku** za učinkovito podporo in dopolnitev politik držav članic;
- v drugem četrtnem letu 2021 vzpostavila **evropsko platformo za boj proti brezdomstvu** za podporo državam članicam, mestom in ponudnikom storitev pri izmenjavi dobrih praks in opredelitvi učinkovitih in inovativnih pristopov;
- v drugem četrtnem letu 2021 vzpostavila **pobudo o cenovno dostopnih stanovanjih** s pilotnim projektom za prenovo 100 območij;
- v drugem četrtnem letu 2021 predstavila **obvestili o smernicah za javno naročanje inovativnih rešitev in družbeno odgovorno javno naročanje**;
- leta 2022 predstavila **poročilo EU o dostopu do osnovnih storitev**.

Komisija spodbuja:

- javne organe, naj zagotovijo **učinkovitost in zadosten obseg mrež socialne varnosti** in **dostop do podpornih storitev** za tiste, ki jih potrebujejo;
- nacionalne, regionalne in lokalne organe, naj v skladu s prihodnjimi obvestili Komisije o smernicah povečajo **uporabo socialno odgovornih meril pri javnem naročanju** in spodbujajo njihovo uporabo.

Spodbujanje zdravja in zagotavljanje oskrbe

Zdravstveni sistemi in sistemi dolgotrajne oskrbe so bili med pandemijo zelo obremenjeni, zdravstvenega varstva za vse in zmanjšali socialne, teritorialne in ekonomske neenakosti na področju zdravja. Komisija podpira države članice pri teh prizadevanjih z zagotavljanjem informacij na podlagi dokazov in izmenjavo dobrih praks za okrepitev zdravstvenih sistemov.

81/ Uredba Komisije (EU) št. 651/2014 z dne 17. junija 2014.

Sporočilo Komisije o evropski zdravstveni uniji⁸² obravnava odpornost, dostopnost in učinkovitost zdravstvenih sistemov v EU. Ti ukrepi bodo izboljšali sposobnost držav članic, da se skupaj pripravijo na prihodnje zdravstvene krize in se nanje odzovejo ter zagotovijo razpoložljivost, cenovno dostopnost in inovativnost medicinske opreme. Komisija bo poleg tega uvedla ukrepe za izvajanje evropske strategije za zdravila⁸³ in evropskega načrta za boj proti raku⁸⁴. Nova statistična orodja in orodja za spremljanje lahko poleg tega pomagajo bolje opredeliti neenakosti na področju zdravja, pri čemer poudarijo stališče pacientov in izboljšajo dostop do zdravstvenega varstva za najranljivejše.

Pod preizkušnjo je tudi odpornost dolgotrajne oskrbe. Pričakuje se, da se bo v starajoči se družbi povečalo povpraševanje po oskrbi, pomanjkanje standardov kakovosti oskrbe in vrzeli pri dostopu do kakovostnih storitev, tudi na podeželju, v številnih državah članicah pa so zelo zaskrbljujoče. V skupnem poročilu Komisije in Odbora za socialno zaščito, ki bo objavljeno spomladi 2021, bo opredeljeno, kako se nacionalni sistemi soočajo s temi izzivi, in izpostavljeno, na katerih področjih je potrebno nadaljnje delo za zagotovitev dostopa do kakovostne in cenovno ugodne dolgotrajne oskrbe po vsej Uniji. Zelena knjiga o staranju⁸⁵ je sprožila posvetovanje za opredelitev področij, na katerih bi lahko ukrepi EU prinesli največjo dodano vrednost. Reforme in naložbe v dolgotrajno oskrbo predstavljajo priložnost za krepitev medgeneracijske solidarnosti, ustvarjanje delovnih mest, varnejše delovno in življenjsko okolje ter boljšo ponudbo kakovostnih storitev.

Komisija bo:

- leta 2022 predlagala **pobudo o dolgotrajni oskrbi**, da se določi okvir za politične reforme, ki bodo usmerjale razvoj trajnostne dolgotrajne oskrbe za izboljšanje dostopa do kakovostnih storitev za vse, ki jih potrebujejo;
- predlagala nova orodja za boljše **merjenje ovir in vrzeli pri dostopu do zdravstvenega varstva** (2021–2022);
- v četrtem četrtletju 2021 predlagala **evropski zdravstveni podatkovni prostor** za spodbujanje dostopa do zdravstvenih podatkov za boljše zdravstveno varstvo, raziskave, oblikovanje politik in spodbujanje razvoja, vzpostavitve in uporabe digitalnih storitev pri zagotavljanju zdravstvenega varstva.

Komisija spodbuja:

- države članice, naj vlagajo v **delovno silo na področju zdravstva in oskrbe** ter s tem izboljšajo njihove delovne pogoje in dostop do usposabljanja;
- države članice, naj pospešijo **digitalizacijo zdravstvenih sistemov** in odpravijo **neenakosti v zdravju**.

Prilagajanje socialne zaščite novemu svetu

Med pandemijo so **številne države članice razširile socialno zaščito** na skupine, ki prej vanjo niso bile vključene. Ti izredni ukrepi so lahko vir navdiha za strukturne reforme, ki bi v skladu s priporočilom Sveta o dostopu do socialne zaščite iz leta 2019⁸⁶ izboljšale zaščito brezposelnih in nestandardnih delavcev in samozaposlenih ter zagotovile njihovo trajnostno financiranje.

82/ COM(2020) 724 final z dne 11. novembra 2020.

83/ COM(2020) 761 final z dne 25. novembra 2020.

84/ COM(2021) 44 final z dne 3. februarja 2021.

85/ COM(2021) 50 final z dne 27. januarja 2021.

86/ Priporočilo Sveta (2019/C 387/01) z dne 8. novembra 2019.

Potreben je nadaljnji razmislek o financiranju socialne zaščite, zlasti modelih financiranja, ki omogočajo neprekinjeno solidarnost med generacijami in znotraj njih, da bi zagotovili enakopraven in trajnosten dostop do socialne zaščite glede na krite skupine in tveganja in hkrati upoštevali, da se lahko prispevki za socialno varnost in prihodki iz obdavčitve dela znižajo zaradi upadanja delovno sposobnega prebivalstva.

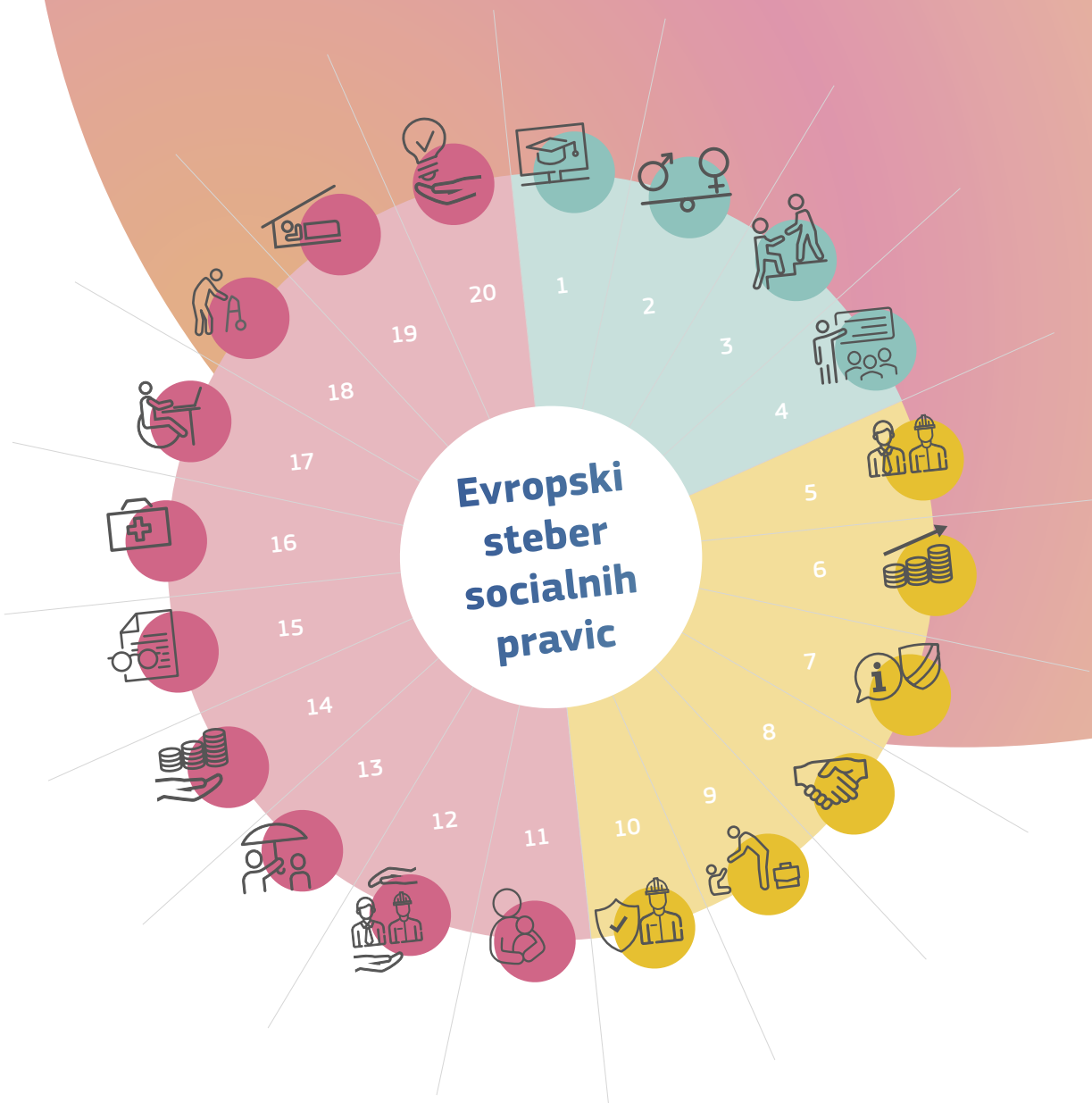
Socialna zaščita prek nacionalnih meja je predpogoj za dobro delujoč notranji trg. Za obstoječe in nove oblike mobilnosti delavcev, ki jih omogoča digitalizacija, od splošnega dela na daljavo prek meja do digitalnih nomadov, ki delajo na daljavo po vsej EU, je potrebna nemotena interakcija med mobilnimi delavci in upravnimi organi, obenem pa zmanjšanje tveganja za napake in goljufije. Inovativne rešitve, predvsem digitalne, lahko olajšajo fizično in virtualno mobilnost državljanov, podprejo prenosljivost pravic iz naslova socialne varnosti in upravnim organom olajšajo čezmejno preverjanje upravičenosti do socialne varnosti ter obravnavajo izzive pri identifikaciji ljudi za namene koordinacije socialne varnosti.

Komisija bo:

- do konca leta 2022 vzpostavi **strokovno skupino na visoki ravni**, ki bo preučila prihodnost socialne države, njeno financiranje in medsebojne povezave s spremenjajočim se svetom dela in predstavila poročilo;
- leta 2021 začela pilotni projekt, da bi do leta 2023 preučila vzpostavitev digitalne rešitve za olajšanje interakcije med mobilnimi državljani in nacionalnimi organi ter izboljšala prenosljivost pravic iz naslova socialne varnosti prek meja (**Evropska izkaznica za socialno varnost**), ki bi temeljila na zaupanju vredni in varni evropski elektronski identifikaciji (drugo četrletje 2021).

Komisija spodbuja:

- države članice, naj dostop do socialne zaščite v skladu s **priporočilom Sveta o dostopu do socialne zaščite** še dodatno razširijo in svoje načrte za nacionalne ukrepe pošljejo do 15. maja 2021.

Združevanje moči za doseganje rezultatov

Uresničevanje evropskega stebra socialnih pravic je skupna politična zaveza in odgovornost institucij EU, nacionalnih, regionalnih in lokalnih organov, socialnih partnerjev in civilne družbe, ki imajo vsaka svojo nalogo v skladu s svojimi pristojnostmi. EU bo ta prizadevanja podprla z vsemi razpoložljivimi instrumenti: finančno podporo iz več skladov EU za vlaganje v pravično okrevanje ter dvojni zeleni in digitalni prehod; spodbujanjem sodelovanja vseh akterjev; zagotavljanjem smernic in usklajevanjem nacionalnih ekonomskih in socialnih politik v okviru evropskega semestra; izvrševanjem prava EU in izkoriščanjem vloge, ki jo ima kot vodilna v svetu. **Komisija spodbuja vse zadevne akterje, naj za hitrejše izvajanje socialnega stebra kar najbolje izkoristijo instrumente, ki so jim na voljo.**

Sprostitev socialnih naložb prek sredstev EU

Države članice bi morale v celoti uporabiti neprimerljiva sredstva EU, ki so na voljo za podporo reformam in naložbam v skladu z evropskim steblom socialnih pravic. Dolgoročni proračun EU za obdobje 2021–2027 je skupaj z instrumentom NextGenerationEU za okrevanje največji sveženj spodbud, ki se je kdaj koli financiral iz proračuna EU. Skupno 1,8 bilijona EUR bo Evropi po krizi zaradi COVID-19 omogočilo okrevanje in preobrazbo v bolj zeleno, digitalno in socialno pravično družbo.

V okviru instrumenta NextGenerationEU je novi ključni finančni instrument mehanizem za okrevanje in odpornost s proračunom 672,5 milijarde EUR. Nacionalni načrti za okrevanje in odpornost predstavljajo edinstveno prilož-

nost za načrtovanje in financiranje naložb in reform, ki podpirajo socialno okrevanje, osredotočeno na delovna mesta, in obenem spodbujajo zeleni in digitalni prehod ter izvajajo ustrezna priporočila za posamezne države v okviru evropskega semestra⁸⁷. Države članice bodo morale v skladu s šestimi stebri mehanizma za okrevanje in odpornost podrobno pojasniti, kako njihovi nacionalni načrti krepijo potencial rasti, ustvarjanje delovnih mest ter gospodarsko, socialno in institucionalno odpornost, vključno s spodbujanjem politik za otroke in mlade; prispevajo k enakosti spolov in enakim možnostim za vse ter blažijo gospodarske in socialne posledice krize in s tem prispevajo k izvajanju evropskega stebra socialnih pravic, s čimer se krepi ekonomska, socialna in teritorialna kohezija in notranja konvergenca Unije.

ESS+ bo z 88 milijardami EUR še naprej glavni instrument EU za podporo izvajanju socialnega stebra in uresničevanje treh predlaganih krovnih ciljev EU. Izvajanje načel socialnega stebra in izzivi, opredeljeni v priporočilih za posamezne države, ki so bili sprejeti v okviru evropskega semestra, so osnova za pripravo operativnih programov ESS+ držav članic. S tem novim instrumentom:

- bi bilo treba vsaj 25 odstotkov sredstev ESS+ na nacionalni ravni nameniti za boj proti revščini in socialni izključenosti, pri čemer bi morale države članice, v katerih je revščina otrok najbolj razširjena, vsaj 5 odstotkov vložiti v ukrepe za boj proti revščini otrok. Vse druge države članice bi morale dodeliti ustrezne zneske za izvajanje načrtovanega jamstva za otroke. Poleg tega bodo morale vse države članice vsaj 3 odstotke svojega deleža sredstev ESS+ nameniti za boj proti materialni prikrajšanosti;
- bodo morale države članice, v katerih je relativni delež mladih, ki niso zaposleni, se ne izobražujejo ali usposablajo, nad povprečjem EU, za boj proti brezposelnosti mladih nameniti vsaj 12,5 odstotka sredstev, vse druge države članice pa bodo morale nameniti ustrezen znesek za izvajanje okrepljenega jamstva za mlade;
- morajo države članice nameniti ustrezen znesek za krepitev zmogljivosti socialnih partnerjev in organizacij civilne družbe; 0,25 odstotka sredstev ESS+ bi bilo treba nameniti za primere, v katerih imajo države članice priporočila za posamezne države na tem področju.

Za izvajanje stebra bodo na voljo tudi druga sredstva. **ESRR** bo financiral infrastrukturo in opremo za zaposlovanje, izobraževanje in usposabljanje ter socialne storitve. **Sklad za pravični prehod** bo podpiral usposabljanje v regijah, ki se soočajo z večjimi socialno-ekonomskimi izzivi zaradi podnebne prehode. **Rezerva za prilagoditev na brexit** bo pomagala odpraviti negativne gospodarske in socialne posledice izstopa Združenega kraljestva iz EU. **REACT-EU** v letih 2021 in 2022 zagotavlja 47,5 milijarde EUR dodatnega financiranja za premostitev vrzeli med prvim nujnim odzivom na pandemijo in dolgoročnim okrevanjem gospodarstva. **Evropski sklad za prilagoditev globalizaciji** bo še naprej podpiral delavce, ki se v obdobju prestrukturiranja soočajo z izgubo delovnih mest.

Erasmus+ bo mobiliziral sektorje izobraževanja, usposabljanja, mladine in športa za hitro okrevanje in nadaljnjo rast ter spodbujal zelena in digitalna znanja in spretnosti. **Instrument za tehnično podporo** bo izboljšal upravno zmogljivost vlad in javnih uprav za izvajanje reform v okviru vsakega od treh krovnih ciljev za leto 2030 za zaposlovanje, znanje in spretnosti ter socialno vključevanje. **Program InvestEU** bo

87/ https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/recovery-coronavirus/recovery-and-resilience-facility_en#documents

prek posebnega naložbenega okna spodbujal zasebne naložbe, ki bodo prispevale k socialnim ciljem. Preverjanje trajnosti v njegovem okviru bo zagotovilo socialni učinek predlaganih naložb in podprlo naložbe v socialno gospodarstvo in inovacije, socialno infrastrukturo ter znanja in spretnosti. Prepoznavnost projektov socialnega gospodarstva se lahko še dodatno poveča z dodatnimi ukrepi, kot je poseben sistem označevanja. **Obzorje Evropa** je s potrjenim proračunom v skupni višini 94 milijard EUR največji in najambicioznejši program za raziskave in inovacije v zgodovini. Program je namenjen razvoju novih tehnologij, inovativnih gospodarskih in socialnih sprememb ter spremljanju ali omogočanju politik in naložb, vključno s krepitvijo socialne in ekonomske odpornosti in trajnosti. Novi **program EU za zdravje** za obdobje 2021–2027 s proračunom 5,1 milijarde EUR bo podpiral izgradnjo odpornih zdravstvenih sistemov v EU, s katerimi bomo boljše pripravljene na prihodnost. **Sklad za azil, migracije in vključevanje** bo podpiral integracijo in vključevanje migrantov.

Države članice bi morale pri načrtovanju dodeljevanja finančnih sredstev pogosteje uporabljati oceno porazdelitvenega učinka, da bi boljše upoštevale učinek reform in naložb na dohodke različnih skupin in povečale preglednost socialnega vpliva proračunov in politik. To lahko vpeljejo nacionalni organi in s tem dopolnjujejo ukrepe Komisije za spodbujanje izboljšav na področju kakovosti javnih financ, preglednih in pravilnejših davčnih sistemov ter socialno trajnostnih naložb in financiranja.

Poleg javnih sredstev ima ključno vlogo pri mobilizaciji potrebnih zasebnih sredstev za doseganje trajnostnih ciljev tudi razvoj trajnostnega financiranja. EU spodbuja zasebne naložbe v prehod na podnebno nevtralno, z viri gospodarno in krožno EU. Dober primer je uspešna izdaja prvih socialnih obveznic EU za financiranje posojil SURE. Pri poštenem in pravičnem okrevanju bodo morale imeti ključno vlogo tudi zasebne in socialno trajnostne naložbe. Morebitne razširitve taksonomije EU bi podjetjem in vlagateljem zagotovile zaupanja vreden skupen jezik za določanje socialno trajnostnih dejavnosti in povečale preglednost na trgih socialnega financiranja. Obseg in potencial takšnih razširitev bosta proučena in ocenjena. Boljše javno poročanje podjetij o socialnih vprašanjih bi moralo olajšati naložbene tokove v gospodarske dejavnosti s pozitivnimi družbenimi rezultati. Boljše poročanje podjetij prispeva tudi k večji odgovornosti podjetij za učinke na socialno trajnost in druge oblike trajnosti.

Komisija bo:

- do konca leta 2021 v okviru instrumenta za okrevanje in odpornost sprejela delegirani akt za opredelitev metodologije za poročanje o socialnih izdatkih;
- leta 2022 predstavila smernice za države članice za večjo uporabo predhodnih ocen porazdelitvenega učinka pri pripravi proračunov in načrtovanju reform;
- preučila morebitne ukrepe v okviru prenovljene strategije za trajnostno financiranje (sredi leta 2021) za spodbujanje zasebnih socialnih naložb. Do konca leta 2021 bo objavila poročilo o morebitni razširitvi uredbe o taksonomiji EU⁸⁸ za vključitev drugih trajnostnih ciljev, tudi socialnih;
- v drugem četrletju 2021 predlagala revizijo direktive o nefinančnem poročanju⁸⁹, vključno s strožjimi zahtevami za poročanje podjetij o socialnih vprašanjih.

88/ Uredba (EU) 2020/852 z dne 18. junija 2020.

89/ Direktiva 2014/95/EU z dne 22. oktobra 2014.

Komisija spodbuja:

- države članice, naj izkoristijo možnosti financiranja EU, zlasti v okviru svojih **nacionalnih načrtov za okrevanje in odpornost in operativnih programov ESS+ in ESRR**, da bi podprle nacionalno izvajanje socialnega stebra;
- države članice, naj za izvajanje ustreznih priporočil za posamezne države izkoristijo edinstveno priložnost, ki jo ponuja **mehanizem za okrevanje in odpornost**;
- nacionalne in regionalne organe, naj izvedejo **predhodne ocene porazdelitvenega učinka** v okviru svojih proračunskih in širših političnih postopkov;
- države članice, naj spodbujajo pogoje za **razvoj preglednih trgov za socialne naložbe**.

Združevanje sil vseh akterjev

Za zagotovitev zavezanosti stebru je bistveno sodelovanje nacionalnih, regionalnih in lokalnih organov, socialnih partnerjev in civilne družbe. V zvezi s tem **je ključno skladno in celovito usklajevanje na nacionalni ravni, ki lahko prispeva k spodbujanju prizadevanj vseh ustreznih nacionalnih akterjev**. Komisija bo še naprej organizirala dogodke na ravni EU za oceno doseženega napredka in določanje ambicij za ukrepe na ravni EU. Vsi ustrežni akterji bi morali organizirati dejavnosti obveščanja in sodelovanja za ozaveščanje o stebru in spodbujanje socialnih pravic v Evropi ter za sodelovanje z državljani in vsemi, ki neposredno sodelujejo pri izvajanju načel stebra.

Predvsem pa je treba okrepiti tudi socialni dialog na nacionalni ravni in ravni EU. Socialni partnerji imajo pomembno vlogo pri blaženju posledic pandemije, vzdrževanju okrevanja ter obvladovanju prihodnjih sprememb na trgu dela. Potrebna so okrepljena prizadevanja za podporo večje uporabe kolektivnih pogodb ter preprečevanje upadanja članstva v organizacijah socialnih partnerjev in njihove organizacijske gostote. Med posvetovanjem v okviru priprav na ta akcijski načrt so socialni partnerji iz vseh delov Evrope poudarili, da je treba podpreti socialni dialog na nacionalni ravni, vključno z večjim vključevanjem socialnih partnerjev v zadevne politike in krepitev zmogljivosti, ter izboljšati njihovo prisotnost v novih sektorjih ter med mladimi in platformskimi delavci.

Komisija bo:

- spodbujala dejavnosti obveščanja in **postopek sodelovanja z vsemi zadevnimi akterji, da bi zagotovila** ozaveščenost in skupno zavezanost stebru;
- leta 2022 po posvetovanju s socialnimi partnerji v letu 2021⁹⁰ predstavila **pobudo za podporo socialnemu dialogu na ravni EU in nacionalni ravni**. Pobuda bo vključevala uvedbo nove nagrade za inovativne prakse socialnega dialoga; program obveščanja in gostovanja za mlade prihodnje voditelje socialnih partnerjev; pregled sektorskega socialnega dialoga na ravni EU in nov okvir podpore za sporazume s socialnimi partnerji na ravni EU.

Komisija spodbuja:

- nacionalne organe, socialne partnerje, civilno družbo in druge zadevne akterje, naj organizirajo **dejavnosti obveščanja in sodelovanja** z zbiranjem in izmenjavo dobrih praks po vsej Evropi;

90/ Glej tudi poročilo posebne svetovalke komisarja za delovna mesta in socialne pravice Andree Nahles: <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=en&ca-tId=89&newsId=9916&furtherNews=yes&previous=cHJldkVtcGxQb3JOYWwh-MjAxMjAyMTVwcmV2aWV3>.

- države članice, naj organizirajo **usklajevalni mehanizem za zagotovitev sodelovanja vseh zadevnih deležnikov na nacionalni ravni** pri izvajanju stebra;
- države članice, naj spodbujajo in ustvarjajo pogoje za izboljšanje **delovanja in učinkovitosti kolektivnih pogajanj in socialnega dialoga**;
- javne organe, naj še naprej **krepijo socialni dialog** in se pri oblikovanju ustreznih politik in zakonodaje posvetujejo s socialnimi partnerji;
- **evropske socialne partnerje, naj prispevajo k uspešni preobrazbi evropskih trgov dela s pogajanjem o nadaljnjih sporazumih na ravni EU.**

Krepitev usklajevanja in spremljanja

Države članice bi morale kar najbolje izkoristiti evropski semester kot ustrezen in dobro uveljavljen okvir za usklajevanje gospodarskih, zaposlitvenih in socialnih reform in naložb ter tako v središče postaviti ljudi in njihovo dobrobit. Načela stebra so od leta 2018 vključena v celoten cikel evropskega semestra. Države članice bi morale v svojih nacionalnih programih reform poročati o izvajanju stebra. Priporočila za posamezne države, ki temeljijo na štirih razsežnostih okoljske trajnosti, produktivnosti, pravičnosti in makroekonomske stabilnosti, opredeljenih v letni strategiji za trajnostno rast, bodo še naprej zagotavljala smernice za izvajanje načel stebra na nacionalni ravni, tudi z ustreznim financiranjem EU. Kot je navedeno zgoraj, bodo krovni cilji EU pomagali usmerjati nacionalne in regionalne politike in reforme na področju zaposlovanja, znanj in spretnosti ter socialnih zadev. V prihodnjih letih bo evropski semester omogočil tudi usklajeno spremljanje izvajanja načrtov za okrevanje in odpornost.

Komisija predlaga revizijo pregleda socialnih kazalnikov, ki se uporablja v evropskem semestru kot ključno orodje za spremljanje, da bi bil steber vključen v večji meri. Poleg krovnih ciljev bosta integracija in posodabljanje obstoječih kazalnikov prispevala k sledenju napredka pri uresničevanju načel stebra na celovitejši način in k spremljanju izvajanja političnih ukrepov, predlaganih v tem akcijskem načrtu. Predlog za posodobitev pregleda socialnih kazalnikov, ki je povezan tudi s cilji trajnostnega razvoja OZN, je predstavljen v Prilogi 2 k temu akcijskemu načrtu (analitična podlaga je opisana v priloženem delovnem dokumentu služb Komisije). V državah, ki se pripravljajo na pristop, se bo posodobljen pregled socialnih kazalnikov uporabil v okviru programa gospodarskih reform za spremljanje napredka pri izvajanju stebra glede na razpoložljivost podatkov.

Skupno poročilo o zaposlovanju se bo osredotočilo na ustrezna načela stebra, s poglobljeno analizo njihovega izvajanja na ravni EU in nacionalni ravni, ki bo temeljila na revidiranem pregledu socialnih kazalnikov. Države članice bodo pozvane, naj v svojih nacionalnih programih reform redno poročajo o izvajanju in političnih pobudah, predvidenih za odpravo vrzeli.

Z nedavno sprejeto uredbo o integrirani evropski socialni statistiki⁹¹ ter zgodnjimi ocenami revščine in neenakosti bo **sodobnost socialnih kazalnikov** še dodatno izboljšana. Komisija bo še naprej spodbujala države članice, naj v skladu z akcijskim načrtom EU za boj proti rasizmu izboljšajo zbiranje podatkov, razčlenjenih po rasnem ali etničnem poreklu. Komisija bo v sodelovanju z drugimi institucijami EU še naprej **izboljševala in razvijala zanesljive in mednarodno primerljive kazalnike za merjenje in spremljanje blaginje ljudi** v Uniji, pri čemer bo upoštevala razmere v posameznih državah in delo drugih ustreznih mednarodnih akterjev.

91/ Uredba (EU) 2019/1700 z dne 10. oktobra 2019.

Komisija bo:

- v okviru **evropskega semestra** še naprej usmerjala nacionalne reforme in naložbe, vključno z izvajanjem nacionalnih načrtov za okrevanje in odpornost, da bi se izvajanje načel socialnega stebra še dodatno pospešilo;
- leta 2021 z državami članicami sklenila dogovor o **revidirani različici pregleda socialnih kazalnikov**, ki bo bolje odražal politične prednostne naloge in ukrepe, določene v tem akcijskem načrtu;
- **razširila obseg in poglobila analizo skupnega poročila o zaposlovanju** in organizirala posebne dogodke, na katerih bo predstavila napredek pri izvajanju stebra.

Izvajanje, uporaba in izvrševanje socialnega pravnega reda EU

Socialna pravila EU so le tako dobra, kot je dobro njihovo izvajanje. Številni sodelujoči v posvetovanju, ki je bilo pripravljeno v podporo temu akcijskemu načrtu, so poudarili pomen boljšega izvajanja, uporabe in izvrševanja veljavnega delovnega in socialnega prava EU. Tesnejši in rednejši dialog z državami članicami lahko olajša pravočasen prenos pravnih instrumentov EU v nacionalno zakonodajo, izboljša kakovost njihovega izvajanja in preprečuje, da bi bilo pozneje treba uporabljati postopke za ugotavljanje kršitev. Komisija si bo obenem prizadevala za stopnjevanje svojih ukrepov, če države članice ne bodo izpolnjevale svojih obveznosti v skladu s pravom EU.

Komisija bo:

- okrepila **sodelovanje z državami članicami na področju delovnega in socialnega prava EU** s poudarkom na njegovem prenosu in izvajanju ter izmenjavi dobrih praks.

Komisija spodbuja:

- države članice, naj podprejo in okrepijo **zmogljivosti inšpektoratov za delo** pri njihovih dejavnostih za spremljanje izvajanja pravnega reda Unije.

EU kot odgovorna svetovna voditeljica

Steber z usmerjanjem mednarodnih ukrepov EU na socialnem področju prispeva k potrditvi vloge EU kot odgovorne svetovne voditeljice. Komisija si prizadeva za vzpostavitev enakih konkurenčnih pogojev po vsem svetu, pri čemer konkurenčne prednosti ne bodo škodovale najbolj ranljivim. EU po eni strani deluje v večstranskem sistemu, ki temelji na mednarodnih normah, h katerim so zavezane

EU in/ali države članice. Po drugi strani pa je steber orodje za usmerjanje dvostranskih odnosov z zunanjimi partnerji, vključno s partnerji v okviru sosedske in širitvene politike, ki opredeljuje visoko raven socialnih standardov, za katere se zavzema EU.

Države kandidatke in potencialne kandidatke bodo po potrebi vključene v ustrezne ukrepe, platforme, delovne skupine in srečanja **za krepitev dialoga z Zahodnim Balkanom, spodbujanje izvajanja evropskega stebra socialnih pravic**⁹² in odpravljane socialne vrzeli med državami članicami in Zahodnim Balkanom. Instrument za predpristopno pomoč (IPA) III bo zagotovil večje financiranje za razvoj človeškega kapitala in vodilno pobudo za izvajanje programa jamstva za mlade, da bi obravnavali visoko stopnjo mladih v regiji, ki niso zaposleni, se ne izobražujejo ali usposablajo⁹³.

EU bo še naprej spodbujala dostojno delo in socialno vključevanje po vsem svetu, in sicer s sodelovanjem z državami partnericami, predvsem v okviru Mednarodne organizacije dela, in s trgovinskimi in razvojnimi politikami, trajnostnimi javnimi naročili in preglednostjo podjetij ter trajnostnim upravljanjem podjetij. V skladu s sklepi Sveta o človekovih pravicah in dostojnem delu v svetovnih dobavnih verigah⁹⁴ bo Komisija obravnavala socialno razsežnost mednarodnih ukrepov za odziv na pandemijo, podnebne spremembe, nove tehnologije in Agendo OZN do leta 2030⁹⁵. EU kot članica forumov G7 in G20 spodbuja trajnostno in vključujoče gospodarsko okrevanje, ki bo koristilo vsem ljudem v vseh državah.

Komisija bo:

- drugem četrtnetju 2021 sprejela **sporočilo o dostojnem delu po vsem svetu**, s čimer bo zagotovila celovit pregled ustreznega nabora orodij EU in načrt za strategijo EU za spodbujanje socialne razsežnosti v mednarodnem ukrepanju;
- v drugem četrtnetju 2021 sprejela pobudo **o trajnostnem upravljanju podjetij**.

Komisija spodbuja:

- države članice, naj spodbujajo **mednarodne delovne standarde, dostojno delo in socialno vključevanje po vsem svetu** ter si prizadevajo za uresničitev Agende OZN do leta 2030 in ciljev trajnostnega razvoja, pri čemer naj tesno sodelujejo s socialnimi partnerji in civilno družbo;
- države, ki se pripravljajo na pristop, naj se na svoji poti približevanja EU še naprej usklajujejo s socialnimi standardi in politikami EU, zlasti v okviru **postopka gospodarskega in reformnega programa**.

92/ COM(2020) 14 final z dne 14. januarja 2020.

93/ COM(2020) 641 final z dne 6. oktobra 2020.

94/ 13512/20 z dne 1. decembra 2020.

95/ COM(2006) 249 final z dne 25. maja 2006

Nadaljnji koraki

Ta akcijski načrt predlaga ukrepe na ravni EU za nadaljnje izvajanje evropskega stebra socialnih pravic za oblikovanje močne socialne Evrope za pravični prehod in okrevanje. Da lahko državljani EU v polni meri uživajo pravice in načela stebra, je v veliki meri potrebno predvsem ukrepanje na nacionalni, regionalni in lokalni ravni. Komisija poziva države članice, socialne partnerje in druge ustrezne akterje, kot so regionalni in lokalni organi ter organizacije civilne družbe, naj visoke socialne standarde iz stebra postavijo v središče svojih naložb in reform za okrevanje po pandemiji COVID-19. Naš skupni cilj je vlagati v sedanje in prihodnje generacije Evropejcev ter njim in Evropi kot celoti omogočiti, da kljub spremembam in izzivom uspevajo s socialnimi inovacijami in raznolikostjo.

Socialni vrh v Portu, ki bo potekal 7. in 8. maja 2021 in bo organiziran v okviru portugalskega predsedstva Svetu, bo priložnost, da na najvišji politični ravni potrdimo zavezanost in ambicijo, da pri okrevanju Evrope in po njem na prvo mesto postavimo ljudi.

Komisija v podporo izvajanju tega akcijskega načrta poziva evropske institucije, nacionalne parlamente, socialne partnerje in civilno družbo, naj organizirajo redne skupne politične razprave, s katerimi bodo ocenili napredek pri vzpostavljanju močne socialne Evrope do leta 2030.

Komisija bo **akcijski načrt pregledala leta 2025**. Pregled bo zagotovil podlago za nadaljnje ukrepe na ravni EU za doseganje ciljev EU za leto 2030.

PRILOGA 1:

KLJUČNI UKREPI KOMISIJE

PRILOGA 2:

REVIDIRAN PREGLED SOCIALNIH KAZALNIKOV

	Glavni kazalniki	Sekundarni kazalniki	Cilji trajnostnega razvoja
Enake možnosti	<p>Udeležba odraslih v izobraževanju v zadnjih 12 mesecih**</p> <p>Delež mladih, ki zgodaj opustijo izobraževanje in usposabljanje</p> <p>Raven digitalnega znanja in spretnosti posameznikov</p> <p>Delež mladih, ki niso zaposleni, se ne izobražujejo ali usposablajo (15–29)</p> <p>Vrzel stopnje zaposlenosti po spolu</p> <p>Razmerje kvintilnih razredov (S80/S20)</p>	<p>Delež prebivalstva s terciarno izobrazbo</p> <p>Slabši uspeh v izobraževanju (vključno z digitalnimi znanji in spretnostmi**)</p> <p>Udeležba nizkokvalificiranih odraslih v izobraževanju**</p> <p>Delež brezposelnih odraslih, ki so nedavno sodelovali v izobraževalnih dejavnostih**</p> <p>Razlika v deležu učencev v spodnji in zgornji četrtini socialno-ekonomskega indeksa s slabšim uspehom (PISA)**</p> <p>Razlike med spoloma pri zaposlitvah s krajšim delovnim časom</p> <p>Neprilagojena plačna vrzel med spoloma</p> <p>Delež prihodkov oseb v spodnjih 40 % prebivalstva glede na dohodek (cilj trajnostnega razvoja)**</p>	<p>4. Kakovostno izobraževanje</p> <p>5. Enakost spolov</p> <p>10. Zmanjšanje neenakosti</p>
Pošteni delovni pogoji	<p>Stopnja zaposlenosti</p> <p>Stopnja brezposelnosti</p> <p>Stopnja dolgotrajne brezposelnosti</p> <p>Rast bruto razpoložljivega dohodka gospodinjstev na prebivalca</p>	<p>Stopnja delovne aktivnosti</p> <p>Stopnja brezposelnosti mladih</p> <p>Trenutna zaposlenost glede na trajanje zaposlitve</p> <p>Stopnja prehajanja s pogodb o zaposlitvi za določen čas na pogodbe o zaposlitvi za nedoločen čas</p> <p>Delež neprostovoljno zaposlenih za določen čas**</p> <p>Nesreče pri delu s smrtnim izidom na 100 000 delavcev (cilj trajnostnega razvoja)**</p> <p>Stopnja tveganja revščine zaposlenih</p>	<p>8. Dostojno delo in gospodarska rast</p>
Socialna zaščita in vključevanje	<p>Stopnja tveganja revščine ali socialne izključenosti</p> <p>Stopnja tveganja revščine ali izključenosti pri otrocih (0–17)**</p> <p>Učinek socialnih transferjev (razen pokojnin) na zmanjšanje revščine</p> <p>Vrzel v zaposlenosti invalidov**</p> <p>Preobremenjenost s stanovanjskimi stroški**</p> <p>Otroci, mlajši od treh let, v formalnem otroškem varstvu</p> <p>Neizpolnjene potrebe po zdravstveni oskrbi po lastnem poročanju</p>	<p>Stopnja tveganja revščine</p> <p>Stopnja resne materialne in socialne prikrajšanosti</p> <p>Osebe, ki živijo v gospodinjstvih z zelo nizko delovno intenzivnostjo</p> <p>Huda stanovanjska prikrajšanost (lastnik in najemnik)</p> <p>Mediana vrzeli tveganja revščine**</p> <p>Stopnja prejemanja socialnih prejemkov [delež posameznikov, starih 18–59 let, ki prejemajo kakršne koli socialne prejemke (razen starostnih), v populaciji s tveganjem revščine]**</p> <p>Skupni socialni izdatki po namenu (v % BDP): socialna zaščita, zdravstveno varstvo, izobraževanje, dolgotrajna oskrba**</p> <p>Kritje nadomestil za brezposelnost [med kratkotrajno brezposelnimi]**</p> <p>Kritje potreb po dolgotrajni oskrbi**</p> <p>Skupno nadomestitveno razmerje za pokojnine</p> <p>Delež prebivalstva, ki ne more ustrezno ogrevati svojega doma (cilj trajnostnega razvoja)**</p> <p>Povezljivost v okviru indeksa digitalnega gospodarstva in družbe</p> <p>Otroci od tretjega leta starosti do šoloobvezne starosti v formalnem otroškem varstvu**</p> <p>Samoplačniški izdatki za zdravstveno varstvo</p> <p>Leta zdravega življenja pri starosti 65 let: ženske in moški</p> <p>Standardizirana umrljivost zaradi stanj, ki jih je mogoče preprečiti ali zdraviti (cilj trajnostnega razvoja)**</p>	<p>1. Odprava revščine</p> <p>3. Zdravje in dobro počutje</p>

** Nov kazalnik v primerjavi s sedanjo različico pregleda kazalnikov (v oklepajih okvir, v katerem se trenutno uporablja)

Opomba – za dopolnitev analize se bodo po potrebi uporabile razčlenitve kazalnikov iz pregleda socialnih kazalnikov po starostni skupini, spolu, državi rojstva in statusu invalidnosti.

PRILOGA 3: NAČELA STEBRA, RAZGLAŠENA NA VRHU V GÖTEBORGU LETA 2017

1. Izobraževanje, usposabljanje in vseživljenjsko učenje

Vsakdo ima pravico do kakovostnega in vključujočega izobraževanja, usposabljanja in vseživljenjskega učenja, da lahko ohrani in pridobi znanja in spretnosti, ki mu omogočajo polno udeležbo v družbi in uspešno obvladovanje prehodov na trgu dela.

2. Enakost spolov

- Na vseh področjih, tudi v zvezi z udeležbo na trgu dela, pogoji za zaposlitev in poklicnim napredovanjem, je treba zagotoviti in spodbujati enako obravnavanje in enake možnosti žensk in moških.
- Ženske in moški imajo pravico do enakega plačila za delo enake vrednosti.

3. Enake možnosti

Ne glede na spol, raso ali narodnost, vero ali prepričanje, invalidnost, starost ali spolno usmerjenost ima vsakdo pravico do enakega obravnavanja in enakih možnosti v zvezi z zaposlitvijo, socialno zaščito, izobraževanjem ter dostopom do blaga in storitev, ki so na voljo javnosti. Spodbujajo se enake možnosti nezadostno zastopanih skupin.

4. Aktivna podpora zaposlovanju

- Vsakdo ima pravico do hitre in prilagojene pomoči za izboljšanje možnosti za zaposlitev ali samozaposlitev. To vključuje pravico do podpore za iskanje zaposlitve, usposabljanje in prekvalifikacijo. Vsakdo ima pravico, da med poklicnimi prehodi prenese socialno zaščito in pravice do usposabljanja.
- Mladi imajo pravico do nadaljnjega izobraževanja, vajeništva, pripravništva ali ponudbe za zaposlitev v štirih mesecih od dne, ko postanejo brezposelni ali prenehajo z izobraževanjem.
- Brezposelni imajo pravico do prilagojene, stalne in ustrezne podpore. Dolgotrajno brezposelni imajo najpozneje po 18 mesecih brezposelnosti pravico do poglobljene individualne ocene.

5. Varna in prilagodljiva zaposlitev

- Ne glede na vrsto ali trajanje delovnega razmerja imajo delavci pravico do poštenega in enakega obravnavanja v zvezi z delovnimi razmerami, dostopom do socialne zaščite in usposabljanjem. Spodbuja se prehod k zaposlitvam za nedoločen čas.
- V skladu z zakonodajo in kolektivnimi pogodbami se delodajalcem zagotovi potrebna prožnost, da se lahko hitro prilagodijo na spremembe v gospodarskem okolju.
- Spodbujajo se inovativne oblike dela, ki zagotavljajo kakovostne delovne razmere. Spodbujata se podjetništvo in samozaposlovanje. Olajšuje se delovna mobilnost.
- Preprečujejo se zaposlitvena razmerja, ki vodijo do negotovih delovnih razmer, vključno s prepovedjo zlorab netipičnih pogodb o zaposlitvi. Poskusne dobe ne bi smele trajati nerazumno dolgo.

6. Plače

- Delavci imajo pravico do poštenih plač, ki zagotavljajo dostojen življenjski standard.
- Zagotovijo se primerne minimalne plače, ki omogočajo izpolnjevanje potreb delavcev in njihovih družin glede na nacionalne gospodarske in socialne razmere ter hkrati zagotavljajo dostop do zaposlitve in motivacijo za iskanje dela. Preprečuje se revščina zaposlenih.
- Plače se določijo na pregleden in predvidljiv način v skladu z nacionalnimi praksami in ob spoštovanju avtonomnosti socialnih partnerjev.

7. Informacije o pogojih za zaposlitev in zaščiti v primeru odpustitve

- Delavci imajo pravico, da so ob nastopu zaposlitve pisno obveščeni o svojih pravicah in dolžnostih, ki izhajajo iz delovnega razmerja, vključno o poskusni dobi.
- Pred odpustitvijo imajo delavci pravico, da so obveščeni o razlogih in da se jim določi razumno dolg odpovedni rok. Imajo pravico do dostopa do učinkovitega in nepristranskega reševanja sporov ter, v primeru neupravičene odpustitve, do pravnega sredstva, vključno s primernim nadomestilom.

8. Social dialogue and involvement of workers

- Potrebno je posvetovanje s socialnimi partnerji glede zasnove in izvajanja ekonomskih, zaposlitvenih in socialnih politik v skladu z nacionalnimi praksami. Spodbujati jih je treba k pogajanjem in sklenitvi kolektivnih pogodb v zadevah, ki jih zadevajo, ter spoštovati njihovo avtonomijo in pravico do kolektivnih ukrepov. Če je primerno, se sporazumi med socialnimi partnerji izvajajo na ravni Unije in njenih držav članic.
- Delavcem oziroma njihovim predstavnikom je treba omogočiti pravočasno obveščanje in posvetovanje o zadevah, ki jih zadevajo, zlasti v primeru prenosa, prestrukturiranja in združitve podjetij ter kolektivnega odpuščanja.
- Spodbuja se podpora za večjo zmogljivost socialnih partnerjev pri krepitevi socialnega dialoga.

9. Ravnesje med poklicnim in zasebnim življenjem

Starši in osebe, ki morajo skrbeti za druge, imajo pravico do ustreznega dopusta in prožnih ureditev dela ter dostopa do storitev oskrbe. Ženske in moški imajo enak dostop do posebnega dopusta za opravljanje obveznosti oskrbe in se jih spodbuja, da ga uporabijo uravnoteženo.

10. Zdravo, varno in primerno delovno okolje ter varstvo podatkov

- Delavci imajo pravico do visoke ravni varovanja zdravja in varnosti pri delu.
- Delavci imajo pravico do delovnega okolja, prilagojenega njihovim poklicnim potrebam, ki jim omogoča daljšo udeležbo na trgu dela.
- Delavci imajo pravico do varovanja njihovih osebnih podatkov v okviru zaposlitve.

11. Otroško varstvo in podpora za otroke

- Otroci imajo pravico do cenovno dostopne in kakovostne predšolske vzgoje in varstva.
- Otroci imajo pravico do varstva pred revščino. Otroci iz prikrajšanih okolij imajo pravico do posebnih ukrepov za izboljšanje njihovih možnosti.

12. Socialna zaščita

Ne glede na vrsto ali trajanje zaposlitvenega razmerja imajo delavci ter v primerljivih pogojih tudi samozaposleni pravico do primerne socialne zaščite.

13. Dajatve za brezposelnost

Brezposelni imajo pravico do primerne aktivacijske podpore javnih služb za zaposlovanje za (ponovno) vključitev na trg dela ter za razumno dolgo obdobje do primerne nadomestila za brezposelnost v skladu z njihovimi prispevki in nacionalnimi pravili glede upravičenosti. Takšna nadomestila ne odvrtačajo od hitre ponovne zaposlitve.

14. Minimalni dohodek

Vsakdo brez zadostnih sredstev ima pravico do primerne minimalnega dohodka, ki zagotavlja dostojno življenje v vseh obdobjih ter učinkovit dostop do potrebnega blaga in storitev. Za tiste, ki so delovno sposobni, bi se moral minimalni dohodek kombinirati s pobudami za (ponovno) vključitev na trg dela.

15. Dohodki in pokojnine za starejše

- a. Upokojeni delavci in samozaposleni imajo pravico do pokojnine, ki ustreza njihovim prispevkom in zagotavlja primeren dohodek. Ženske in moški imajo enake možnosti za pridobitev pokojninskih pravic.
- b. Vsi starejši imajo pravico do sredstev, ki jim zagotavljajo dostojno življenje.

16. Zdravstveno varstvo

Vsakdo ima pravico do pravočasnega dostopa do kakovostnega in cenovno dostopnega preventivnega in kurativnega zdravstvenega varstva.

17. Vključevanje invalidov

Invalidi imajo pravico do dohodkovne podpore, ki zagotavlja dostojno življenje, storitev, ki jim omogočajo udeležbo na trgu dela in v družbi, ter delovnega okolja, prilagojenega njihovim potrebam.

18. Dolgotrajna oskrba

Vsakdo ima pravico do cenovno dostopnih in kakovostnih storitev dolgotrajne oskrbe, zlasti oskrbe na domu in skupnostnih storitev.

19. Stanovanja in pomoč za brezdomce

- a. Dostop do socialnih stanovanj ali kakovostne pomoči pri pridobitvi stanovanj se zagotavlja vsem socialno ogroženim.
- b. Ranljive osebe imajo pravico do primerne pomoči in zaščite pred prisilno izselitvijo.
- c. Brezdomcem se zagotovijo primerna zatočišča in storitve, da se spodbudi njihovo socialno vključevanje.

20. Dostop do osnovnih storitev

Vsakdo ima pravico dostopa do kakovostnih osnovnih storitev, vključno z vodo, higieno, energijo, prevozom, finančnimi storitvami in digitalnimi komunikacijami. Socialno ogroženim osebam so na razpolago ukrepi za pomoč pri dostopu do teh storitev.

Stik z EU

Osebno

Po vsej Evropski uniji je na stotine informacijskih točk Europe Direct. Naslov najbližje lahko najdete na spletni strani: https://europa.eu/european-union/contact_sl.

Po telefonu ali elektronski pošti

Europe Direct je služba, ki odgovarja na vaša vprašanja o Evropski uniji. Nanjo se lahko obrnete:

- s klicem na brezplačno telefonsko številko: 00 800 6 7 8 9 10 11 (nekateri ponudniki lahko klic zaračunajo),
- s klicem na navadno telefonsko številko: +32 22999696 ali
- po elektronski pošti s spletne strani: https://europa.eu/european-union/contact_sl.

Iskanje Informacij o EU

Na spletu

Informacije o Evropski uniji v vseh uradnih jezikih EU so na voljo na spletišču Europa: https://europa.eu/european-union/index_sl.

Publikacije EU

Brezplačne in plačljive publikacije EU lahko prenesete s <http://op.europa.eu/sl/publications> ali jih tam naročite. Za več izvodov brezplačnih publikacij se obrnite na Europe Direct ali najbližjo informacijsko točko (https://europa.eu/european-union/contact_sl).

Zakonodaja EU in drugi dokumenti

Do pravnih informacij EU, vključno z vso zakonodajo EU od leta 1952 v vseh uradnih jezikovnih različicah, lahko dostopate na spletišču EUR-Lex: <http://eur-lex.europa.eu>.

Odpri podatki EU

Do podatkovnih zbirk EU lahko dostopate na portalu odprtih podatkov EU (<http://data.europa.eu/euodp/sl>). Podatke lahko brezplačno prenesete in uporabite tudi v komercialne namene.

Evropska komisija ni odgovorna za posledice ponovne uporabe te publikacije.

Luxembourg: Urad za publikacije Evropske unije, 2021

© Evropska unija, 2021

Politika Evropske komisije o ponovni uporabi dokumentov se izvaja na podlagi Sklepa Komisije 2011/833/EU z dne 12. decembra 2011 o ponovni uporabi dokumentov Komisije (UL L 330, 14.12.2011, str. 39). Če ni drugače navedeno, je ponovna uporaba tega dokumenta dovoljena na podlagi licence Creative Commons Attribution 4.0 International (CC-BY 4.0) (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>). To pomeni, da je ponovna uporaba dovoljena, če je ustrezno naveden vir in so označene morebitne spremembe.

Za uporabo ali reprodukcijo elementov, ki niso v lasti Evropske unije, je morda treba za dovoljenje zaprositi neposredno imetnike pravic.

All images © European Union, unless otherwise stated. Icons © Shutterstock © Flaticon – all rights reserved.

Urad za publikacije
Evropske unije

Print	ISBN 97892-76-30773-0	doi:10.2767/4	KE-09-21-008-SL-C
PDF	ISBN 97892-76-30772-3	doi:10.2767/90148	KE-09-21-008-SL-N